

F. M.

WALSTS KAŠES
DEPARTAMENTS

Walsts kafes

Rīga *Norimāts*

nodaļai.

GRAHMATWEŠCHANAS NODAĻA.

11. Janvārī 1922 g.

Ismonas order-
Eemakfas orders.

No

877/848

Rigā, Nikolaja eelā № 2.
Tahjrunis 11-89.

Eefkaitit il walsts sumam

Kreditā

Departamenta

depolitā

~~ipezialos lihdfoķos~~

rbļ.

500.

kap.

Peezi simto-

, kuŗi

15. Septembar

1921 g.

pret kwihti № *10 225*

Ichurn. №

3790

no

Krajs - Aizsardzības

Sabudriķas - pee walķas walķas Baidriķas

par *walķas - Aizsardzības L. 2. 100. 000. - kanzl. mrd. 1% par 6 mēn.*

eemakfati walsts kafes

Walķas

nodaļā un

nepareizi.

eefkaititi walsts eenahkumos

VALSTS KASEI – 100

Pamats:

Kreditā 700 Kr. mrd.

raksts no

23. Septembar 1921

g. №

30740

Valsts kases

Nodaļas preekščhneeks:

vēsture un attīstība

Galvenais grahmātweēds:

Glaumans

NB. Newajadfigo ilftrihpot.

1. Valsts kases izveides posmi	3
2. Valsts kases izveide, darbība un valsts kases funkciju izpilde Latvijas finanšu vēstures kontekstā Pirmās Latvijas Republikas laikā (1918-1940)	3
3. Valsts kases ēkas vēsture	5
4. Valsts kases pārvaldnieki	8
Voldemārs Miesiņš	8
Kārlis Vanags	9
Imants Griķis	10
Aivars Veiss	10
Irēna Krūmane	11
Kaspars Āboliņš	12
5. Valsts kases attīstība kopš 1993.gada	13
5.1. Valsts kases juridiskais statuss	13
5.2. Valsts kases darbības stratēģija	14
5.3. Valsts budžeta izpilde	15
5.4. Valsts parāda, naudas līdzekļu, valsts aizdevumu un galvojumu vadība	18
Valsts vērtspapīru emisijas	22
Ārējā aizņēmuma vērtspapīru emisijas	24
Valsts kredītreitings	27
5.5. Valsts kase – Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības maksājumu un sertifikācijas iestāde	27
5.6. Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldības vēsture (2001-2007)	29
5.7. Grāmatvedības uzskaites pakalpojums	29
5.8. Iestādes pārvaldība	30
Kvalitātes vadības sistēmas un informācijas drošības pārvaldības attīstība	31
Iekšējās kontroles sistēmas un risku vadības attīstība	32
Norēķinu centru izveide, darbība un likvidēšana	33

1. Valsts kases izveides posmi

Valsts kases vēstures aizsākumi datējami ar **1918.gada 19.novembri**, kad izveidota Finanšu ministrija ar četriem departamentiem, tai skaitā – **Valsts kases departamentu**. Valsts kase **faktiski savu darbību sāksi 1918.gada 18.decembrī**. 1919.gada 1.janvārī Valsts kase bija spiesta pārtraukt darbību un evakuēties uz Kurzemi. Pēc īsas uzturēšanās Jelgavā tā savu darbību līdz 1919.gada 16.aprīlim turpināja Liepājā, bet tā paša gada jūlija sākumā kopā ar Pagaidu valdību atgriezās Rīgā.

1919.gada 25.martā izdots “**Rīkojums par Valsts kases iekārtu**”, kurā noteikts Valsts kases uzdevums – pārvaldīt naudas līdzekļus un citas vērtības valsts vajadzībām.

1922.gada 1.aprīlī Valsts kases departaments likvidēts un tā funkcijas nodotas Valsts Krāj- un Kredītbankai, uz kuras bāzes, pārņemot tās aktīvus un pasīvus, 1922.gada 1.novembrī izveidota **Latvijas Banka**.

1922.gada 1.decembrī Finanšu ministrijas Kredīta departamenta sastāvā izveidota Valsts kases departamenta valsts grāmatvedības un valsts budžeta nodaļa.

1927.gada 1.februārī Finanšu ministrijas Kredīta departaments likvidēts un tā funkcijas nodotas Valsts saimniecības departamentam. Šī departamenta Valsts budžeta nodaļas pārziņā atradās Valsts grāmatvedība un Valsts kase.

Laika posmā no 1927.-1928.gadam budžeta kases funkciju izpildi veic bankas, bet no 1928.-1992.gadam – centrālā banka. Mūsdienīgas Valsts kases izveides sākumu iezīmē Starptautiskā Valūtas fonda tehniskās palīdzības misija, kas 1992.gadā ierosina izveidot Latvijā Valsts kasi kā patstāvīgu iestādi, un Finanšu ministrija kopīgi ar Starptautiskā Valūtas fonda tehniskās palīdzības misijām sagatavoja Valsts kases izveidošanas projektu. Latvijas Republikas Ministru Padome pieņem lēmumu (**1992.gada 28.decembrī**, Nr.557) “**Par Valsts kases funkciju nodošanu Finanšu ministrijai**”, nosakot valsts budžeta kases funkciju izpildes pakāpenisku pārņemšanu no Latvijas Bankas, lai nodrošinātu budžeta resursu akumulēšanu izdevumu finansēšanai, kā arī valsts budžeta līdzekļu pilnīgu uzskaiti. **Kopš 1997. gada Valsts kase ir patstāvīga Finanšu ministrijas padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde.**

2. Valsts kases izveide, darbība un valsts kases funkciju izpilde Latvijas finanšu vēstures kontekstā Pirmās Latvijas Republikas laikā (1918-1940)

Par Latvijas kā neatkarīgas valsts finanšu saimniecību var runāt no 1918.gada 18.novembra, kad līdz ar Latvijas Republikas proklamēšanu tika izveidota valsts Pagaidu valdība, kuras sastāvā esošie ministri (t.sk. finanšu ministrs), neraugoties uz sarežģīto iekšpolitisko un ārpolitisko situāciju, sāka valsts izpildvaras – ministriju (t.sk. Finanšu ministrijas) veidošanu un to pārziņā esošo nozaru administrēšanu.

Finanšu ministrijas organizēšana sākās tūlīt pēc Latvijas Republikas proklamēšanas un Pagaidu valdības izveidošanas, kad gan centrālajā aparātā, gan izveidotajās Valsts kases nodaļās un nodokļu administrēšanas institūcijās darbā tika pieņemti pirmie ierēdņi. Šo darbu nācās pārtraukt 1918.gada nogalē, kad sākās Brīvības cīņas. Tālākā Finanšu ministrijas veidošanās atjaunojās 1919.gada jūlijā pēc Latvijas Republikas Pagaidu valdības atgriešanās Rīgā.

Ar Latvijas Republikas Pagaidu valdības 1918.gada 18.decembra lēmumu Finanšu ministrijas pārraudzībā tika izveidota Valsts kase, kas sāka darbu Vecrīgā, Lielajā Pils ielā 12 un kurā vairākas privātpersonas un latviešu kredītiestādes 1918.gada nogalē iemaksāja pirmos ziedojumus un aizdevumus nepieciešamajiem jaunās valsts izdevumiem. Vēlāk Valsts kase pārraudzīja visu valsts ieņēmumu un izdevumu plūsmu, ko noteica 1919.gada 25.marta valdības apstiprinātais rīkojums par Valsts kases iekārtu.

Uzsākot darbu, Finanšu ministrijas struktūrvienības pārzināja katra savu finanšu jomu. 1918.gada nogalē, 1919. un 1920.gadā valsts finanšu sistēma Latvijā tika organizēta bez valsts budžeta, bet pēc likuma par valsts budžetu pieņemšanas 1921.gadā Kredīta departamenta sastāvā tika izveidota Valsts budžeta nodaļa un Valsts vienotās grāmatvedības nodaļa, bet atsevišķi tika nodalīts Valsts kases departaments, kas pārzināja galveno Valsts kasi Rīgā, kas kopš 1919.gada vasaras atradās ģirētā ēkā Aleksandra ielā (tag. Brīvības ielā) 64/66, un tās nodaļas visā Latvijā. Valsts kasē un tās nodaļās 1920.gada 1.septembrī bija nodarbināti 335 darbinieki.

1919.gada 1.aprīlī Latvijas valdība pieņēma lēmumu par Valsts krājkases izveidošanu, kam bija atļauts pieņemt neierobežotu noguldījumu daudzumu. Šī krājiestāde darbu sāka tā paša gada jūlijā-augustā, kad pie vairākām Valsts kases nodaļām Latvijas pilsētās tika atvērtas arī vairākas krājkases nodaļas, kam 1921.gada 30.jūnijā bija piešķirtas tiesības veikt visas banku operācijas. Kopš 1921.gada 18.augusta tā tika pārveidota par Valsts Krāj- un Kredītbanku, kas no 1922.gada 23.februāra pildīja arī Valsts kases funkcijas. Līdz ar līdzsvara panākšanu valsts budžetā un papīrnaudas drukāšanas pārtraukšanu sakarā ar saimnieciskās dzīves attīstību pieauga vajadzība pēc stabiliem apgrozības līdzekļiem, tādējādi radās nepieciešamība dibināt valsts emisijas iestādi. 1922.gada 19.septembrī Ministru kabinets pieņēma lēmumu par neatkarīgas valsts emisijas bankas – Latvijas Bankas dibināšanu. Latvijas Banka pārņēma visus likvidējamās Valsts Krāj- un Kredītbankas aktīvus un pasīvus, kā arī tai bija jāpilda valsts kases operācijas. Šī valstiski svarīgā reorganizācija notika Kredīta departamenta vadībā. Īpaša Kredīta departamenta funkcija divdesmitajos gados bija valsts budžeta apsaimniekošana un valsts vienotās grāmatvedības nodrošināšana. Divdesmito gadu nogalē, veicot vairākas Finanšu ministrijas centrālā aparāta reorganizācijas, Kredīta departaments tika pārdēvēts par Valsts saimniecības departamentu, kam pievienoja Rūpniecības departamentu un Valsts linu monopola pārvaldi.

1919.gada 22.martā Latvijas Pagaidu valdība Liepājā pieņēma lēmumu par Valsts vērtspapīru spiestuvi. Ar valsts piešķirto kredītu Valsts kases pārziņā izveidotā Valsts vērtspapīru spiestuve sāka iespiest pirmās Latvijas Valsts kases zīmes, zīmognodokļa markas u.c. valsts vērtspapīrus, kam bija jāvairo Latvijas valsts ieņēmumi. Vienlaicīgi 1919.gada 22.martā tika pieņemts arī likums par Latvijas Valsts kases zīmēm, kas nodrošinātas ar visiem valsts īpašumiem un ieņēmumiem, un minētais valdības rīkojums Finanšu ministrijai deva tiesības izlaist apgrozībā iespiestās Latvijas maiņas zīmes un Latvijas Valsts kases zīmes 25 milj. rubļu kopvērtībā. Ar likumu tika noteikts gan Latvijas rubļa oficiālais kurss, gan arī tas, ka jauniespiestās naudas zīmes līdzās citām ir likumīgs maksāšanas līdzeklis Latvijā.

Naudas emisijas tiesības Latvijas Republikā piederēja Finanšu ministrijai, un pēc darbības uzsākšanas 1922.gada 1.novembrī – arī Latvijas Bankai. Tādējādi Latvijas naudas sistēmu veidoja Latvijas Valsts kases zīmes (5, 10 un 20 latu nominālvērtībā, kuru kopsumma apgrozībā nedrīkstēja pārsniegt 48 milj. latu) un monētas, kā arī Latvijas Bankas zīmes (10, 20, 25, 50, 100 un 500 latu banknotes), kam bija zelta segums.

Saimnieciskās krīzes laikā Finanšu ministrija izmantoja arī savas tiesības emitēt valsts kases zīmes un metāla monētas. Tādējādi papildus tika emitēta nauda par apmēram 12 milj. latu. Tas izraisīja inflāciju, kas trīsdesmito gadu vidū radīja lata kursa izmaiņu – notika tā devalvācija (atcēla lata zelta standartu un piesaistīja latu britu sterliņu mārciņai). Veiktā lata devalvācija 1936.gadā bija piespiedu solis, jo pēc ekonomiskās krīzes trīsdesmito gadu pirmajā pusē pasaules tirgū bija radusies Latvijai nelabvēlīga situācija, kuru valdība nevarēja ietekmēt. Līdz ar to palielinājās valsts ārējais parāds.

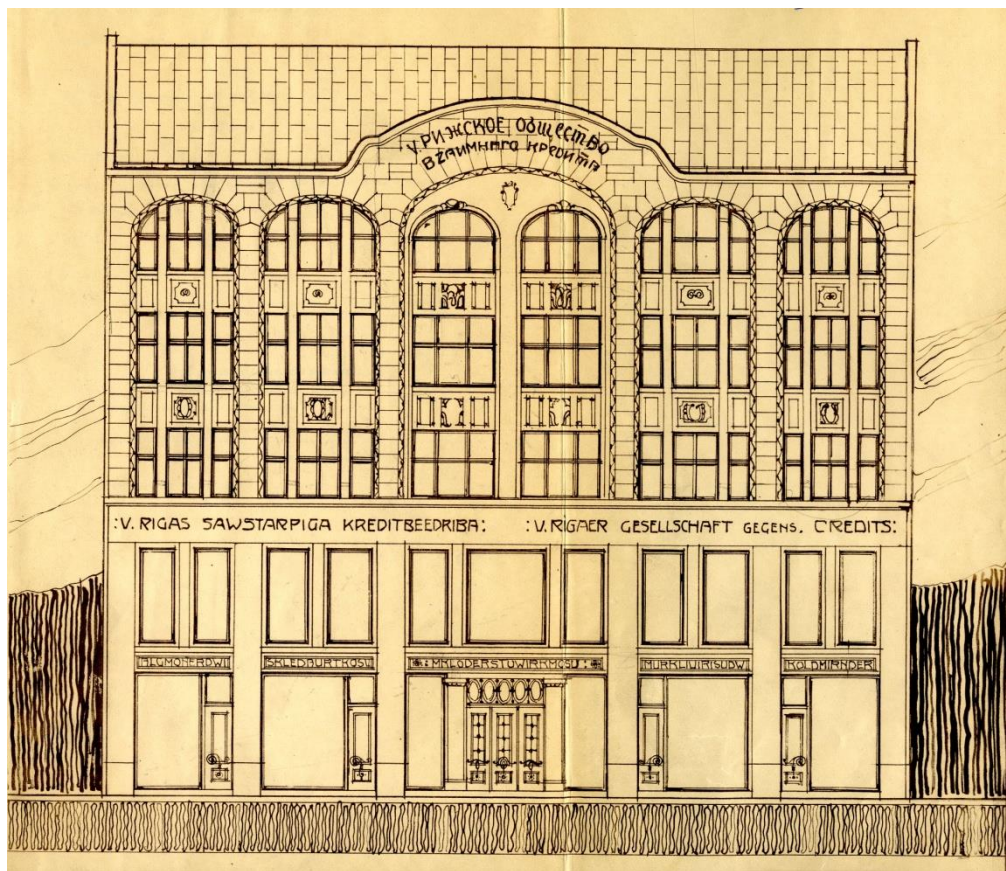
Lielu izdevumu daļu valsts budžetā divdesmito gadu pirmajā pusē veidoja arī valsts iepriekšējo gadu aizņēmumu atmaksa gan iekšzemes, gan ārvalstu kreditoriem. 1922.gada 1.aprīlī Finanšu ministrijas Kredīta departaments valsts vārdā pārņēma visas likvidēto valsts uzņēmumu parādsaistības un turpināja parādu atmaksu dažādiem kreditoriem. Valsts ārējais parāds Eiropas valstīm par valsts pastāvēšanas sākumposmā saņemto dažāda veida ārvalstu palīdzību un kredītiem bija sasniedzis ievērojamus apjomus – 116,4 milj. latu (maksimālā summa 1921.-1922.gadā) un tā pakāpeniska atmaksāšana sākās 1924.gadā. Ārējā parāda atmaksā labvēlīga situācija bija izveidojusies saimnieciskās krīzes gados: 1930.gada sākumā Latvijas valsts ārējais parāds bija 110 milj. latu, bet 1934.gada 1.janvārī – 79,12 milj. latu – parāda atmaksāšana notika, izmantojot Anglijas sterliņu mārciņas un ASV dolāru devalvēto kursu, kamēr lata kurss mainīts netika. Līdz trīsdesmito gadu beigām Latvijas valsts bija atmaksājusi 1918.gada valsts neatkarības 5% aizņēmumu un 1920.gada valsts iekšējo 4% aizņēmumu. 20.gs. trīsdesmito gadu nogalē bija samazinājies arī valsts ārējais parāds: līdz 1939.gadam tas bija 123,2 milj. latu.

Pirmo likumu par valsts budžetu Satversmes sapulce pieņēma 1921.gada 26.aprīlī. Tas noteica budžeta periodu, valsts budžeta veidošanas un apstiprināšanas kārtību, kā arī tā izpildes uzraudzību. Pēc valsts budžeta apstiprināšanas Saeimā finanšu ministrs parakstīja rīkojumu par kredītlīnijas atvēršanu Valsts Krāj- un Kredītbankā, no 1922.gada – Latvijas Bankā. Budžeta gadam beidzoties, finanšu ministrs slēdza visus neizlietotos kredītus un valsts kases atlikumu ieskaitīja Valsts rezerves fondā. Saskaņā ar valsts budžeta likumdošanu sava budžeta saimniecība bija noteikta arī pagastu un pilsētu, kā arī līdz 1935.gada 1.oktobrim – apriņķu pašvaldībām. Pašvaldībām izsniegtie aizdevumi saskaņā ar 1931.gada 10.februāra likumu tika ņemti no divdesmito gadu sākumā izveidotā Valsts saimnieciskās dzīves atjaunošanas fonda. Ar šo pašu likumu pašvaldībām par 20% tika atļauts paaugstināt to noteiktos vietējos nodokļus un komunālās nodevas.

Pēc 1934.gada 15.maija apvērsuma Ministru kabinets pilnībā pārņēma visas ar valsts budžetu saistītās funkcijas. Valsts budžeta apsaimniekošanā lielu ietekmi valstī ieguva finanšu ministrs un Finanšu ministrija, kas pārzināja valsts budžeta izstrādāšanu un tā apsaimniekošanu.

3. Valsts kases ēkas vēsture

Ēka, kurā nu jau 20 gadus izvietota Valsts kase, celta kā dzīvojamā ēka 1912.gadā. Pašreizējo veidolu ēka ieguva pēc 1897.gadā apstiprināta projekta. 1936.gadā AS “Latvijas Kredītbanka” šo nekustamo īpašumu nopirka no privātpersonas Ādolfa Kastauna, bet divus gadus vēlāk banka ēku pārdeva Finanšu ministrijai.

1.attēls. *Valsts kases ēkas skice. 1912.gads*

Kad 20.gs. trīsdesmito gadu vidū darbību sāka Latvijas valdības izveidotā nacionālās celtniecības komiteja, viens no tās projektiem bija "vecās un vāciskās" Vecrīgas rekonstrukcijas programma. Jaunajai latviskajai arhitektūrai Vecrīgā bija jāpārspēj esošā vāciskā arhitektūra. Viens no šādas pieejas projektiem bija Finanšu ministrijas ēku kompleksa projekts Vecrīgā. Nams bija iecerēts kvartālā starp Lielo Smilšu, Meistaru, Lielo Zirgu un Šķūņu ielu, ar vienu fasādi, pieslēdzoties paplašinātajam Doma baznīcas laukumam, un šī vieta tika izraudzīta ar aprēķinu, lai netālu cita no citas atrastos valsts finanšu un naudas aprites iestādes – Latvijas Banka, Rīgas Birža, Latvijas Kredītbanka un Latvijas Hipotēku banka.

Minētā iecere tika akceptēta Ministru kabinetā 1936.gadā un par labāko tika atzīts arhitekta Aleksandra Klinklāva projekts, kurš paredzēja celt neregulāru četru ēku bloku (trīs ēkas ar ielu fasādēm un viens pagalma korpus, kas savieno divus galvenos korpusus) piecu stāvu augstumā, lai tas kā viens Vecrīgas kvartāls veidotu vienotu un noslēgtu arhitektonisku veidojumu. Finanšu nama ēku kompleksa piecu stāvu augstumu noteica apstāklis, ka šajā būvē bija paredzēts iekļaut arī Lielajā Smilšu ēkā esošo Latvijas Kredītbankas ēku (tag. Latvijas Radio ēku) un arhitekta Jāņa Alkšņa projekta racionālisma stilā 1912.gadā celto Rīgas Piektais Savstarpējās kredītbiedrības namu Lielajā Smilšu ielā (tag. Valsts kases ēku), kurā telpas trīsdesmitajos gados bija arī vairākām Finanšu ministrijas institūcijām.

Kaut arī projekta autors A.Klinklāvs Finanšu nama jaunbūves ārējo izskatu un nokrāsu toņus bija pieskaņojis Latvijas Kredītbankas nama fasādei, šī ēka tomēr stilistiski bija nesaderīga ar projektētajiem Finanšu nama korpusiem. To pašu varēja teikt arī par tagadējo Valsts kases ēku. Projektu konkursā tas netika ņemts vērā, jo monumentālajai Finanšu nama jaunceltnei bija jākļūst par apvienotā kvartāla galveno ēku. Viens no projekta sākotnējiem

variantiem gan paredzēja abu nesaderīgo ēku nojaukšanu, lai Finanšu nams veidotu viengabalainu objektu, taču šī iecere atbalstu neguva.

Lai realizētu iecerēto un sagatavotu būvlaukumu, valstij Latvijas Kredītbankas personā minētajā Vecrīgas kvartālā nācās atpirkt 15 nekustamos īpašumus, kuru vērtība pārsniedza 3 milj. latu un nojaukt tur esošās koka ēkas, kā arī likvidēt dažas viduslaiku mazās ieliņas.

Divās Finanšu nama kompleksā iekļautajās ēkās, kas bija celtas agrāk – Latvijas Kredītbankas ēkā un tagadējā Valsts kases ēkā jau 1936.gadā arhitekta Kārļa Bikšes vadībā iesākās pārbūves darbi.

Daļējā lietošanā Finanšu ministrijas ēku – galveno korpusu Lielajā Smilšu ielā, daļu no korpusa Lielajā Zirgu ielā un pagalma korpusos ekspluatācijā nodeva 1940.gada 9.februārī, taču līdz Latvijas valstiskās neatkarības likvidēšanai Finanšu nama būvdarbi pilnībā pabeigti netika, un tos turpināja 1941. un 1942.gadā.

Pēc Latvijas Republikas valstiskās neatkarības likvidēšanas 1940. un 1941.gadā Finanšu nama uzbūvētajos korpusos atradās Latvijas PSR Finanšu tautas komisariāts, bet nacistiskās Vācijas okupācijas laikā no 1941.-1944.gadam – Latvijas Ģenerālapgabala administrācija un Latviešu Zemes pašpārvaldes finanšu ģenerāldirekcija, kā arī citas pašpārvaldes institūcijas. Pēc Latvijas otrreizējas iekļaušanas PSRS sastāvā ēkā atradās Latvijas PSR Finanšu tautas komisariāts, kopš 1946.gada – Finanšu ministrija un ar to saistītās naudas aprites iestādes. Kopš 1990.gada vasara ēku kompleksā atrodas Finanšu ministrija, Valsts kase – kopš 1997.gada.

2.attēls. *Valsts kases ēka mūsdienās*

4. Valsts kases pārvaldnieki

Voldemārs Miesiņš

Valsts kases priekšnieks 1918. gadā

Voldemārs Miesiņš Dzimis 1882.gada 30.maijā Siguldā Cimzes skolotāju semināra absolventa, skolotāja Jēkaba Miesiņa un grāfa Kropotkina audžumeitas Luīzes Vārtes ģimenē kā jaunākais dēls. 1897.gadā iestājies Baltijas skolotāju seminārā Kuldīgā, kuru beidzis ar medaļu. Pēc tam V.Miesiņš pabeidza Rīgas Mūzikas skolu, tagadējo Mūzikas akadēmiju. Algotu darbu V.Miesiņš atrada Vācu Valsts bankas Rīgas nodaļā, ar laiku kļūstot par tās direktoru. Pirmā Pasaules kara laikā banku evakuēja uz Jaroslavlju (Krievija), kur V.Miesiņš to vadīja. Jaroslavlā V.Miesiņš pabeidza studijas Arheoloģijas institūtā un dziedāja solo Jaroslavljas operā. 1918.gadā viņš atgriezās Rīgā, strādāja bankā un dziedāja operā.

“Kad 1918.gada 18.novembrī proklamēja Latvijas valsti, V.Miesiņu aicināja dibināt un organizēt Latvijas Valsts kasi, kas savu darbu uzsāka 1918.gada decembrī. Pirmās naudas summas Valsts kasē ienākušas kā pabalsts no Vācijas Valsts komisāra Vininga – trīs čeki, katrs ap 200 000 ostrubļu vērtībā. Pirmā iekšzemes iemaksa – no studenta Dukāta – daži tūkstoši rubļu. Pirmais nodoklis saņemts no Rūtenberga Tabakas fabrikas – 525 ostrubļi. Pirmie zelta un valūtas “ieplūdumi”: kāda lauku sieviņa ziedojusi divus pieciniekus un kādi angļu (kara) kuģu virsnieki iemainījuši cara naudu pret piecām vai sešām angļu mārciņām. Pirmo izmaksu saņēmis Jāzeps Grosvalds – 300 rubļu”, atceras V.Miesiņa znots Georgs Lielbriedis.

“Lieliniekiem tuvojoties, visas Valsts kases vērtības no Rīgas evakuētas. V.Miesiņš visu valsts “bagātību” nodevis finanšu ministram K.Puriņam un viņa kundzes brālim, tie brauca uz Liepāju. V.Miesiņš pats palika Rīgā par bankas nolikavas pārziņi. Kad O.Kalpaka bataljons un landesvērs tuvojās Rīgai, boļševikos izcēlusies panika – Valsts kase, kā arī no pilsoņiem saņemtās bagātības palikušas drošības telpā – seifā Rīgā. Sūtījuši sarkanos strēlniekus ar smagajām automašīnām mantas un naudu “glābt”, bet neviens no viņiem nav zinājis, kā seifu atvērt. Prasījuši V.Miesiņam, tas atbildējis, ka nezina, bet varot pamēģināt. V.Miesiņš atslēgu tīši ielicis atslēgas stienī otrādi, un, grūsta atslēgas caurumā, tā iesprūdusi, seifu atvērt vairs nevarēja. Tā Latvijas nauda un citas vērtības tika izglābtas. Vācu okupācijas landesvēra cālmeistars pārzināja kasi. Pēc latviešu Ziemeļarmijas un igauņu uzvaras pie Cēsīm Kārlis Ulmanis ar kuģi “Saratov” devās no Liepājas uz Rīgu, un Valsts kasi pārņēma latvieši. Finanšu ministrs K.Puriņš un Valsts kases pārvaldes direktors Vanags gājuši uz Nacionālo operu, kur V.Miesiņš bija mēģinājumā, un aicinājuši viņu uzņemties kases organizētāja un priekšnieka amatu.”

Līdz Valsts kases reorganizācijai 1922.gadā V.Miesiņš bija Valsts kases departamenta Kases nodaļas priekšnieks.

V.Miesiņš vēlāk bijis Latvijas Komercbankas prokūrists, bet laikā no 1935.-1944.gadam – Nacionālā teātra galvenais kasieris un personāllietu pārzinis.

Sākot ar 1922.gadu brīvo laiku V.Miesiņš arvien vairāk veltījis kolekcionēšanai, viņa dzīvoklis Rīgā, Alberta iekā 12 kļuvis par nelielu muzeju. Kolekcionētas gan latviešu un Rietumeiropas vecmeistaru gleznas, porcelāns, pastmarkas, etnogrāfijas un arheoloģijas priekšmeti un galvenais – monētas. Savus pētījumus numismātikā viņš apkopojis zinātniskā darbā.

1928.gadā V.Miesiņš apbalvots ar 5.šķiras Triju Zvaigžņu ordeni.

1944.gadā, otrā pasaules kara fronteī tuvojoties Rīgai, V.Miesiņš ar ģimeni devās bēgļu gaitās uz Vāciju, kur atrada darbu bankā. 1950.gadā sākās bēgļu nometņu likvidācija un Miesiņa ģimene gatavojās izceļošanai uz ASV. 1951.gada 21.februārī V.Miesiņš miris Hamburgas universitātes klīnikā.

Kārlis Vanags

*Valsts kases pārvaldnieks,
Valsts kases departamenta direktors no 1919.-1922. gadam*

Kārlis Vanags dzimis 1883.gada 29.martā Smiltenes pagastā, zemnieku ģimenē. 1916.gadā beidzis Rīgas Politehnisko institūtu, strādājis Rīgas latviešu kredītiestādēs. 1919.gadā K.Vanags tika iecelts par Valsts kases pārvaldnieku, vēlāk – par Valsts kases departamenta direktoru. Kopš 1923.gada K.Vanags bija Latvijas Bankas galvenā direktora

vietnieks, bet no 1927.-1940.gadam – galvenais direktors. 1941.gadā K.Vanags deportēts uz Krieviju.

Imants Griķis

Finanšu ministrijas Valsts kases departamenta direktors 1993.gadā

Imants Griķis dzimis 1936.gada 24.decembrī, Rīgā. 1958.gadā beidzis Rīgas industriālo politehnikumu rūpniecības enerģētikas specialitātē, bet 1971.gadā – Rīgas politehniskā institūta automātikas un telemehānikas fakultāti.

No 1965.-1969.gadam I.Griķis strādājis par laborantu un inženieri Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūtā. No 1969.-1988.gadam (turpat) par elektronisko skaitļojamo mašīnu daļas vadītāju, kā arī vadīja vairāku datorprogrammu ieviešanu un ekspluatāciju ekonomikas nozarē. Darbu Cietvielu fizikas institūtā I.Griķis līdz 1990.gadam turpināja kā vecākais ekonomists, bet no 1990.-1993.gadam – kā direktora vietnieks finanšu un ekonomikas jautājumos.

Ar 1993.gada 4.janvāri I.Griķis tika iecelts par Finanšu ministrijas Valsts kases departamenta direktoru un ieņēma šo amatu līdz 1993.gada 13.decembrim.

I.Griķa vadībā 1993.gadā strādājuši 80 darbinieki. Izveidota uzskaites sistēma Valsts budžeta kases izpildes nodrošināšanai. 1993.gadā izveidots pirmais Valsts kases norēķinu centrs, pārņemot apkalpošanā visus Latvijas Bankas Citadeles nodaļas budžeta klientus.

No 1994.-1995.gadam I.Griķis bija Valsts kontroles Valsts saimnieciskās darbības revīzijas departamenta direktors un Valsts kontroles kolēģijas loceklis. No 1995-1996.gadam I.Griķis ieņēma Valsts ieņēmumu dienesta priekšnieka amatu, savukārt no 1997.-1999.gadam – privatizējamās valsts akciju sabiedrības “Latvenergo” valsts pilnvarnieks. Tālākās darba gaitas I.Griķis turpinājis akciju sabiedrībā “Ventspils nafta” (revīzijas komisijas loceklis), Hipotēku un zemes bankā (padomes loceklis) u.c. I.Griķis miris 2007.gadā.

Aivars Veiss

***Finanšu ministrijas Valsts kases departamenta direktors,
Valsts kases pārvaldnieks no 1993.-2003.gadam***

Aivars Veiss dzimis 1959.gada 11.augustā. 1982.gadā beidzis Latvijas Valsts universitātes Ekonomikas fakultāti, 1992.gadā – Svinburgas Tehnoloģiskās universitātes (Austrālija) Biznesa un mākslas fakultātes biznesa administrācijas specialitāti. No 1982.-1985.gadam A.Veiss bijis Plānu komisijas daļas vadītājs Rīgas pilsētas izpildu komitejā, bet no 1985.-1988.gadam – vecākais referents Ministru Padomes Lietu pārvaldē. No 1988.-1990.gadam A.Veiss bija Valsts Plāna komitejas Kopsavilkuma daļas vadītājs, no 1990.-1991.gadam – daļas vadītājs Ekonomikas ministrijā, bet 1991.gadā – Valsts īpašuma konversijas departamenta daļas priekšnieks un 1992.gadā – Ekonomisko reformu ministrijas daļas vadītājs. 1993.gadā A.Veiss tika iecelts par Latvijas Atbalsta fonda direktoru.

Ar 1993.gada 13.decembri A.Veissam, Finanšu ministrijas budžeta valsts ministra padomniekam, tika uzdots Valsts kases departamenta direktora pienākumu izpilde. 1994.gada 14.februārī A.Veiss tika iecelts par Valsts kases departamenta direktoru, bet 1996.gadā saskaņā ar Valsts kases nolikumu minētais departamenta direktora amats tika pārdēvēts par Valsts kases pārvaldnieka amatu.

A.Veisa darbības laikā 2000.gada Starptautiskā Valūtas fonda pētījumā par bijušajās padomju republikās izveidotajām valsts kases sistēmām un darbību Latvijas Republikas Valsts kase atzīta par visattīstītāko un vislabāk strādājošo sistēmu. ASV Starptautiskās attīstības aģentūra Latvijas Republikas Valsts kasi atzina par vienu no pozitīvākajiem piemēriem pārejas ekonomikas valstīs.

Darbu Valsts kasē A.Veiss pārtrauca 2003.gada 21.oktobrī.

Irēna Krūmane

Valsts kases pārvaldniece no 2004.gada marta līdz 2005.gada decembrim

Irēna Krūmane dzimusi 1963.gada 24.martā. Izglītību no 1981.-1986.gadam ieguvusi Latvijas Valsts universitātes Finanšu un tirdzniecības fakultātē, bet no 1990.-1991.gadam – Latvijas Universitātes Starptautisko attiecību institūtā. No 1991.-1992.gadam I.Krūmane strādājusi Tirdzniecības ministrijā par Ārējo ekonomisko sakaru daļas vadītāju, kā arī 1992.gadā bijusi SIA “Park” direktore. No 1992.-1998.gadam I.Krūmane bija AS “Latvijas Zemes banka” valdes locekle, bet no 1998.-2000.gadam – AS “Hansabanka” (tag. “Swedbank”) valdes locekle un no 2000.-2004.gadam – AS “Baltijas Tranzītu banka” valdes locekle un viceprezidente.

Ar 2004.gada martu I.Krūmane kļuva par Valsts kases pārvaldnieci, strādājot šajā amatā līdz 2005.gada decembrim.

I.Krūmanes vadībā Valsts kase izstrādāja savu pirmo darbības stratēģiju Valsts kases modernizācijai, saglabājot esošos standartus un darbības efektivitāti, kā arī izvirzot mērķi attīstīties par dinamisku un mūsdienīgu, sniegto pakalpojumu kvalitātes jomā uz klienta vajadzībām orientētu organizāciju, kas saskaņā ar labāko finanšu vadības praksi efektīvi un droši vada Valsts kases pārvaldībā nodotās finanses. Par galvenajām attīstības prioritātēm tika noteiktas: orientēšanās uz klientu un tā vajadzībām un interesēm, kā arī informācijas tehnoloģiju maksimāli efektīva izmantošana klientu apkalpošanā. Izvirzītā mērķa sasniegšanai Valsts kase 2005.gadā uzsāka ISO kvalitātes pārvaldības sertifikāta iegūšanas procesu un 2006.gada martā saņēma ekspertu apliecinājumu par augstiem darbības standartiem – Kvalitātes vadības sistēmas sertifikātu ISO 9001:2000.

Kaspars Āboliņš

Valsts kases pārvaldnieks kopš 2006.gada aprīļa

Kaspars Āboliņš dzimis 1975.gada 1.janvārī. 1996.gadā ieguvis bakalaura grādu Biznesa vadībā Latvijas Universitātes Vadības un ekonomiskās informātikas fakultātē, bet 1999.gadā – Sociālo zinātņu maģistra grādu Sabiedrības vadībā, absolvējot Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultāti. No 1994.-1996.gadam K.Āboliņš strādājis Finanšu ministrijas Ārējā parāda vadības departamentā, sākotnēji par Aizņēmumu prognozēšanas un analīzes nodaļas vecāko ekspertu, vēlāk – par šīs nodaļas vadītāju. 1997.gadā K.Āboliņš kļuva par Valsts kases Finanšu risku vadības departamenta direktoru un strādāja šai amatā līdz 2006.gada aprīlim.

Kopš 2006.gada aprīļa K.Āboliņš ir Valsts kases pārvaldnieks.

Papildus:

No 1999.-2001.gadam K.Āboliņš bijis arī Finanšu ministrijas Pašvaldību finanšu stabilizācijas projektu koordinācijas un uzraudzības padomes vadītājs, bet no 1997.-2002.gadam – Finanšu ministrijas Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārradzības padomes loceklis, vēlāk – priekšsēdētājs.

No 2001.-2009.gadam K.Āboliņš kā Finanšu ministrijas pārstāvis iecelts par SIA „Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija” padomes locekli, lai kontrolētu Ziemeļu investīciju bankas aizdevuma SIA „Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija” izlietojumu un riskus.

Kopš 2008.gada jūnija K.Āboliņš kā Ziemeļu Investīciju bankas Direktoru valdes direktora vietnieks un kopš 2011.gada jūlija – kā Direktoru valdes direktors – pārstāv Latvijas Republikas intereses Ziemeļu Investīciju bankas Direktoru valdē.

2008.gada beigās valstij pārņemot AS „Parex banka”, K.Āboliņš no 2008.gada decembra līdz 2010.gada martam iecelts par AS „Parex banka” padomes locekli, lai pārstāvētu bankas akcionāru intereses akcionāru sapulču starplaikā un uzraudzītu valdes darbību, nodrošinot bankas darbības turpmāku izaugsmi un attīstību.

Amatu apvienošanas kārtībā no 2012.gada jūlijam līdz septembrim K.Āboliņš bijis VAS „Valsts nekustamie īpašumi” valdes priekšsēdētājs – atbildīgs par VAS „Valsts nekustamie īpašumi” komercdarbību.

No 2013.gada jūlija līdz 2015.gada janvāra beigām K.Āboliņš bijis iecelts arī par AS „Reverta” padomes priekšsēdētāja vietnieku, atbildot par sabiedrības akcionāru interešu pārstāvību un valdes darbības uzraudzību.

2014.gadā (marts-decembris) K.Āboliņš tika izraudzīts par AS „Attīstības finanšu institūcija” Restrukturizācijas vadītāju, organizējot un vadot VAS „Latvijas Attīstības finanšu institūcija „Altum””, SIA „Latvijas Garantiju aģentūra” un VAS „Lauku attīstības fonds” integrācijas (reorganizācijas) procesu, vienlaikus nodrošinot visa procesa uzraudzību, koordinēšanu un kontroli. Šajā posmā Valsts kases pārvaldnieka pienākumus pildīja pārvaldnieka vietniece Gunta Medne.

No 2015.gada februāra amatu savienošanas kārtībā K.Āboliņš pilda arī AS „Air Baltic Corporation” padomes locekļa pienākumus, un no 2018.gada janvāra amatu savienošanas kārtībā arī AS „Conexus Baltic Grid” padomes priekšsēdētāja pienākumus.

5. Valsts kases attīstība kopš 1993.gada

5.1. Valsts kases juridiskais statuss

1993.gada 4.janvārī ar Finanšu ministrijas rīkojumu noteikts, ka Valsts kases departaments ir *Finanšu ministrijas struktūrvienība ar juridiskas personas statusu*. **1993.gada** 3.novembrī Finanšu ministrija apstiprināja *Valsts kases departamenta pirmo nolikumu*.

1996.gada 29.martā Finanšu ministrija apstiprināja *pirmo Valsts kases nolikumu*, saskaņā ar kuru noteikts, ka Valsts kase ir finanšu ministram pakļauta institūcija ar juridiskas personas statusu, kas asīgnē un veic maksājumus noteiktiem mērķiem no valsts budžeta ieņēmumiem, organizē un veic valsts budžeta kontroles un uzskaites, kā arī citas ar finanšu vadību saistītas funkcijas. **1996.gada** 24.jūlijā ar Finanšu ministrijas rīkojumu noteikts, ka *Valsts kase ir Finanšu ministrijas Valsts kases departamenta saistību un tiesību pārņēmēja*.

Ar **1997.gada** 1.janvāri PHARE programmas ietvaros notika *darbības pārstrukturēšana – Finanšu ministrija nodeva Valsts kases pārziņā valsts ārējā parāda vadības funkcijas*.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes likumu **2004.gada** 3.augustā izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr.677 **“Valsts kases nolikums”**, kas nosaka Valsts kases juridisko statusu, funkcijas, uzdevumus, kompetenci, tiesības un tiesiskuma nodrošināšanas kārtību. **2004.gada** 3.decembrī saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu izdots **pirmais Valsts kases reglaments**, kas noteica Valsts kases struktūru, darba organizāciju, Valsts kases veicamās funkcijas un uzdevumus. Šobrīd spēkā ir **2018.gada** 30.janvārī izdotais **Valsts kases reglaments**.

5.2. Valsts kases darbības stratēģija

Valsts kases darbības stratēģija ir vidēja termiņa plānošanas un vadības dokuments, kurš balstīts uz Valsts kases nolikumā noteiktajām funkcijām un uzdevumiem, kā arī to izpildei plānoto finansējumu.

2004.gadā tika izstrādāta pirmā Valsts kases darbības stratēģija 2005.-2008.gadam, kurā Valsts kase noteica turpmākos attīstības soļus un darbības pamatvirzienus – valsts budžeta izpildi, valsts parāda un aktīvu vadību, Eiropas Savienības politiku instrumentu maksājumu iestādes funkciju realizēšanu, valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldību un Valsts kases kā valsts pārvaldes iestādes pārvaldību.

2006.gada 17.oktobrī finanšu ministrs apstiprināja **Valsts kases darbības stratēģiju 2007.-2009.gadam**, kas noteica Valsts kases virsmērķi, galvenos darbības virzienus, to stratēģiskos mērķus un uzdevumus, kā arī tiem atbilstošās budžeta programmas un apakšprogrammas. Aktualizētajā stratēģijā noteikti šādi Valsts kases darbības virzieni – valsts budžeta izpilde, valsts parāda vadība, naudas līdzekļu un valsts budžeta aizdevumu vadība un Eiropas Savienības politiku instrumentu maksājumu un sertifikācijas iestādes funkciju realizācija (sakarā ar 2006.gada 8.septembrī pieņemtajiem grozījumiem Valsts fondēto pensiju likumā no stratēģijas svītrots Valsts kases darbības virziens “Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldība”). **2007.gada 16.novembrī** finanšu ministrs apstiprināja aktualizēto **Valsts kases darbības stratēģiju 2007.-2009.gadam (aktualizēta 2008.-2010.gadam)**.

Strauji mainīgie ārējie apstākļi 2008.gada 2.pusē un 2009.gadā (situācija vietējā un starptautiskajā finanšu tirgū, valsts pārvaldē, pieejamais finansējums u.c.) būtiski ietekmēja arī Valsts kases darbību un līdz ar to – arī Valsts kases darbības stratēģisko un attīstības vīziju un virzību, kuras definēšanai vidējam termiņam **Valsts kase precizēja savu darbības stratēģiju. 2010.gada 17.martā** finanšu ministrs apstiprināja **Valsts kases darbības stratēģiju 2010.-2012.gadam**. Precizētā stratēģija noteica:

- 1) valsts budžeta izpildē – pastiprinātu valsts fiskālās disciplīnas uzraudzību, nepieļaujot valsts budžeta līdzekļu neefektīvu un nesaimniecisku izlietošanu, vienlaicīgi saglabājot no ātruma un ērtuma viedokļa uz klientu vērstus sniegtos pakalpojumus;
- 2) valsts parāda vadībā – nodrošināt finansiāli izdevīgu un taktiski pareizu Latvijas atgriešanos starptautiskajos finanšu kapitāla tirgos.

Noslēdzoties Valsts kases darbības stratēģijas 2010.-2012.gadam periodam, izvērtējot tās ieviešanas rezultātus, stratēģisko mērķu un uzdevumu sasniegšanas pakāpi, kā arī ievērojot tiesisko regulējumu un faktorus, kas ietekmējuši Valsts kases darbību, Valsts kase izstrādāja un **2013.gada 15.februārī** finanšu ministrs apstiprināja **Valsts kases darbības stratēģiju 2013.-2015.gadam**, bet **2014.gada 27.jūnijā** – **Valsts kases darbības stratēģiju 2014.-2016.gadam**, kas precizēta 2015.gada 13.martā un 2016.gada 4.februārī.

2017.gads Valsts kasē aizritēja stratēģisko mērķu un uzdevumu izvērtēšanas zīmē. Izstrādājot *Valsts kases darbības stratēģiju 2017.-2019.gadam* (apstiprināta 2017.gada 10.oktobrī), analizēta un pārskatīta iestādes stratēģiskā virzība, apzinātas attīstības iespējas: izvērtēti iekšējo auditu secinājumi un ieteikumi, procesu mērījumi un riski, lēmumi par iekšējo procesu optimizēšanu un ietaupīto resursu novirzīšanu Valsts kases projektiem, attīstībai un pārmaiņu vadībai, jaunu iniciatīvu izvirzīšanai, kā arī Valsts kases virsmērķa, vīzijas un stratēģisko prioritāšu pārskatīšanai. Ņemtas vērā globālās tendences, politiskie, juridiskie, ekonomiskie, sociālie un tehnoloģiskie ietekmes faktori un inovācijas tehnoloģiju jomā, kas ietekmē finanšu nozari un pakalpojumu sniegšanu. Stratēģijā noteikti šādi Valsts kases darbības virzieni – valsts budžeta izpilde, valsts parāda un naudas līdzekļu vadība, valsts aizdevumu un galvojumu vadība, ES fondu un ārvalstu finanšu palīdzības maksājumu un sertifikācijas iestādes funkciju realizācija un jauns darbības virziens – grāmatvedības uzskaites pakalpojums.

5.3. Valsts budžeta izpilde

Valsts kasei kā Finanšu ministrijas pakļautībā esošai tiešās pārvaldes iestādei saskaņā ar Likumu par budžetu un finanšu vadību ir deleģēts organizēt valsts budžeta izpildi un finanšu uzskaiti, nodrošināt asignējumu piešķiršanu un budžeta iestāžu maksājumu veikšanu gadskārtējā valsts budžeta apropriācijas ietvaros.

1.tabula. *Nozīmīgākie fakti valsts budžeta izpildes vēsturiskajā attīstībā Valsts kasē kopš 1993.gada*

1993	Valsts kases departamenta izveidošana Finanšu ministrijā. Valsts kases norēķinu centru izveidošana Rīgā un Latvijas rajonu pilsētās. Valsts budžeta kases izpildes funkciju un valsts budžeta iestāžu kontu pakāpeniska pārņemšana no Latvijas Bankas .
1994	Likumā par budžetu un finanšu vadību noteikta valsts budžeta izpildes kārtība un Valsts kases loma budžeta izpildē.
1994	Izdevumu kontrole saskaņā ar tāmi, ieviesta ekonomiskās klasifikācijas kodu sistēma .
1995	Uzsākta valsts pamatbudžeta ieņēmumu un sociālā apdrošināšanas budžeta līdzekļu uzskaitē . Ieviesti iestāžu finansēšanas plāni . Izstrādāta un ieviesta virsgrāmata Valsts kases norēķinu centros.
1995	Ieviesta valsts budžeta informācijas sistēma .
1996	Uzsākta speciālā budžeta līdzekļu uzskaitē , iedzīvotāju ienākuma nodokļa uzskaitē un sadale pašvaldībām.
1997	Ieviesta jaudīgāka valsts budžeta informācijas sistēma .
1998	Uzsākta informācijas ievadīšana Valsts kases Virsgramatā .
1999	Valsts kases vienotā konta ieviešana Latvijas Bankā.
1999	Ieviesta Valsts budžeta informācijas sistēma Valsts kases norēķinu centros.
1999-2001	Veikta pāreja uz bezskaidras naudas norēķiniem .
2000	Uzsākta valsts budžeta finansētu institūciju ilgtermiņa saistību reģistrācija .
2000	Ieviesta valūtas norēķinu uzskaitē .
2000	Ministrijas un centrālās valsts iestādes uzsākušas to pārziņā esošo uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) finanšu pārskatu iesniegšanu Valsts kasē.
2000	Noteikta valsts (pašvaldību) budžeta iestāžu un pašvaldību budžetu

	grāmatvedības uzskaites kārtība. Norēķinu centros uzsākta valūtas kontu apkalpošana, pašvaldību budžeta pārskatu pieņemšana, informācijas apmaiņa ar iestādēm elektroniskā veidā.
2001	Pilnveidota kontu klasifikācija. Sākta ikdienas naudas līdzekļu sadale un pārskaitīšana no iedzīvotāju ienākuma nodokļa valsts speciālajā veselības aprūpes budžetā.
2002	Noteikta valsts budžeta uzskaites grāmatvedības politika.
2003	Valsts budžeta grāmatvedības uzskaites pāreja uz uzkrājumu principu.
2004	Veikta pāreja uz IBAN kontiem.
2004	Valsts budžeta elektronisko norēķinu sistēmas eKase ieviešana.
2004	Valsts budžeta pārskatu apkopošanas sistēmas ieviešana.
2005	VSAA pabalstus un pensijas maksājumus veikšana, izmantojot eKasi. Uzsākta pakāpeniska pāreja uz norēķinu centru klientu apkalpošanu tiešsaistes režīmā.
2005	Apstiprinātas Valsts kases tiesības izmantot SWIFT sistēmu – nodrošināta standartizēta un droša starpbanku finanšu ziņojumu pārraide, izmantojot telekomunikāciju tīklu.
2006-2008	Uzsākta Finanšu ministrijas un Valsts kases projekta “ Vienotās valsts budžeta plānošanas un izpildes informācijas sistēmas (SAP) ieviešana ” izstrāde.
2006-2007	Ieviestas Valsts kases kontiem piesaistītās kredītkartes.
2007	Uzsākta darbība Eiropas Vienotajā automatizētajā reālā laika bruto norēķinu sistēmā TARGET2.
2008	Latvijas ekonomikas lejupslīdes tendences būtiski ietekmē valsts budžeta faktiskās izpildes rādītājus. Ekonomikas attīstības tempu krasa palēnināšanās un valsts budžeta ieņēmumu straujs kritums 2008.gada pēdējā ceturksnī liek valdībai nekavējoties izstrādāt virkni pasākumu valsts budžeta izdevumu samazināšanai, lai ierobežotu valsts budžeta finansiālā deficīta apmēru.
2008	Maksājumu karšu pieņemšana, iekasējot valsts budžeta maksājumus un maksu par budžeta iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem.
2008	Maksājumu datu apmaiņa, izmantojot tiešsaistes datu apmaiņas sistēmu – pakalpojums iestādēm, kurām nepieciešams operatīvi saņemt maksājumu datu informāciju, lai veiktu kontroles un uzskaites funkcijas par Valsts kases kontos saņemtajiem maksājumiem.
2008	Valsts kase uzsāk izmantot eiro maksājumu saņemšanai Latvijas Bankas Elektronisko klīringa sistēmu neliela apjoma eiro maksājumiem, kas dod iespēju samazināt maksājumu izpildes laiku un ar to saistītās izmaksas.
2009	Valsts budžeta izpildes rādītājus būtiski turpina ietekmēt situācija vietējā un starptautiskajā finanšu tirgū un Latvijas ekonomikas lejupslīdes tendences. Pieaugošie fiskālie riski un vienošanās ar starptautiskajiem aizdevējiem nosaka nepieciešamību 2009.gadā veikt grozījumus gadskārtējā valsts budžeta likumā divas reizes (2009.gada 28.janvārī un 16.jūnijā), pārskatot valsts budžeta ieņēmumu plānu un veicot fiskālās konsolidācijas pasākumus.
2009 jūnijs	Ieviesta paplašinātā Vienotā valsts budžeta plānošanas un izpildes informācijas sistēma (SAP).
2009 jūnijs	Valsts kase iekšzemes maksājumus no klientiem Latvijas nacionālajā valūtā pieņem tikai ar budžeta elektronisko norēķinu sistēmas eKase starpniecību.
2009	Valsts kase turpina attīstīt arī citus elektroniskos pakalpojumus: pilnveidota Valsts un pašvaldību budžeta pārskatu sistēma, tiešsaistes datu pamaiņas sistēma; vienkāršota norēķinu ar valsts iestādēm veikšana internetbankā u.c.
2010	Nodota ekspluatācijā budžeta elektronisko norēķinu sistēmas eKase jaunā versija

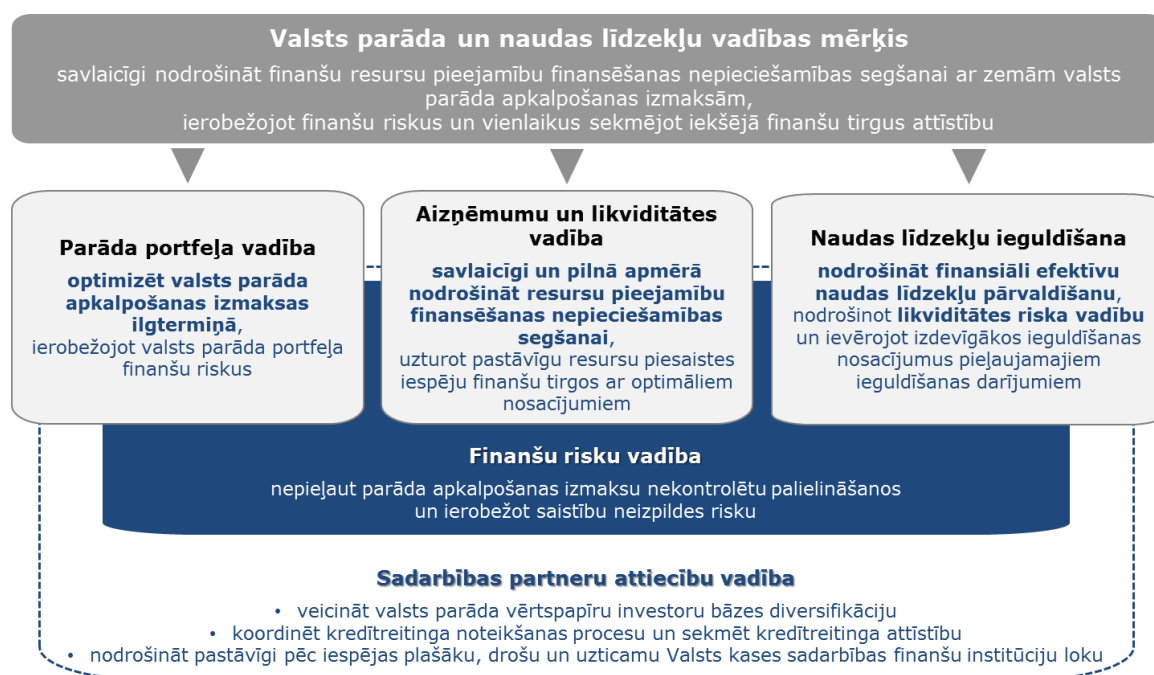
	(pilda Valsts kases e-pakalpojumu vienotā piekļuves punkta funkcijas; ieviesta valūtas maksājumu apstrādes funkcionalitāte). – skaidras naudas izmaksa , izmantojot elektronisku Skaidras naudas izmaksu pieprasījumu <i>eKases</i> sistēmā.
2010	Ieviesti būtiski jauninājumi Valsts budžeta un pašvaldību budžeta pārskatu informatīvajā sistēmā (no 2011.gada nodrošināta pilnīga pāreja uz elektronisko pārskatu iesniegšanu, parakstīšanu un informācijas apmaiņu ; gada pārskata sagatavošanas ietvaros veicamā savstarpējo darījumu salīdzināšana – tikai elektroniski).
2010 novembris	Valsts kase uzsāk SEPA (Vienotā eiro maksājumu telpa) kreditu pārvedumu piedāvāšanu Valsts kases klientiem .
2010	Valsts kase uzsāk Centralizētā finanšu grāmatvedības uzskaites risinājuma ieviešanu un uzturēšanu vienota Finanšu ministrijas un tās padotības iestāžu finanšu vadības, grāmatvedības un personāla uzskaitē.
2011	Valsts kase nodrošina Finanšu ministrijas un tās padotības iestāžu (Finanšu ministrijas resora) finanšu vadības, grāmatvedības un personāla uzskaiti vienotā sistēmā .
2011	Valsts kase izstrādā īstermiņa un vidēja termiņa plānu par Valsts kases pakalpojumu attīstīšanu, lai nodrošinātu pašvaldībām iespēju budžeta izpildi pilnā apmērā veikt Valsts kasē .
2011.gada marts	Ieviests skaidras naudas iemaksas pakalpojums , kas aizstāj līdzšinējo skaidras naudas iemaksu veikšanu uz Valsts kases klientu kontiem, nodrošinot Valsts kases klientiem vienota procesa ietvaros iespēju veikt bez maksas skaidras naudas iemaksas uz kontu Valsts kasē dažādās valūtās .
2011.gada septembris	Valsts kase kļūst par Latvijas Bankas Starpbanku automatizētās maksājumu sistēmas (SAMS) dalībnieci . SAMS ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma un steidzamiem latu maksājumiem, kas nodrošina starpbanku norēķinu veikšanu reālajā laikā, piedāvājot tās dalībniekiem tūlītēju norēķinu un nepārtrauktu likviditātes pārvaldīšanas iespēju. Līdz ar to Valsts kase var reālā laikā sekot savu norēķinu kontu atlikumam un maksājumu plūsmai.
2012.gada janvāris	Finansēšanas plānu projektu apstiprināšana Finansēšanas plānu apstrādes informācijas sistēmā notiek tikai elektroniski .
2012	e-pakalpojumu pilnveidošanas pasākumi: - nodots ekspluatācijā publiski pieejams e-pakalpojums – maksājumu datu pārbaudes forma Valsts kases tīmekļa vietnē, ar kuras palīdzību maksātājs var pārliecināties, ka tā veiktais maksājums ir ieskaitīts valsts budžetā; - <i>eKasē</i> ieviests tiešsaistes datu apmaiņas modulis – nodrošina automatozētu datu informācijas apmaiņu starp Valsts kasi un budžeta maksājumus administrējošo institūciju; - <i>eKasē</i> ieviesta iespēja budžeta maksājumus administrējošajai institūcijai pieprasīt maksājumu datus Valsts kasei.
2012	Radīts tiesiskais regulējums , lai pašvaldības un to kapitālsabiedrības varētu izmantot visus Valsts kases sniegtos maksājumu pakalpojumus, nodrošinot pašvaldībām iespēju budžeta izpildi pilnā apmērā veikt Valsts kasē .
2013	Valsts kase aktīvi iesaistās eiro ieviešanas procesā Latvijā, t.sk. sagatavojot Valsts kases informācijas sistēmas darbam jaunās valūtas – eiro – vidē no 2014.gada .
2013	Turpināta Valsts kases pakalpojumu pilnveidošana, nodrošinot e-pakalpojumu pāreju uz tīmekļa tehnoloģijām un piekļuvi e-pakalpojumam ar vienotā e-pakalpojumu portāla starpniecību, tādējādi standartizējot budžeta

	izpildes procedūras un samazinot birokrātisko slogu.
2014	Valsts budžeta izpildes, uzskaites un kontroles procesa pilnveidošanai nodrošināti arī pasākumi finanšu pārskatu pilnīgākai atbilstībai starptautisko un starptautisko publiskā sektora grāmatvedības standartu pamatnostādņem.
2014-2018	Veikti pasākumi Valsts kases pakalpojumus atbalstošo informācijas sistēmu darbības stabilizēšanai, drošībai un darbības nepārtrauktībai , paplašinot izmantotos informācijas tehnoloģiju monitoringa risinājumus, kā arī modernizējot sistēmās izmantoto datu apmaiņas formātus.
2015-2018	Tiek ieviesta jaunā politikas iniciatīva „Latvijas publiskā sektora grāmatvedības vadlīnijas un to piemērošanas rokasgrāmatas izstrāde (2015.-2018.gads)” , kuras realizācija nodrošinās Latvijas publiskā sektora grāmatvedības uzskaites un pārskatu sagatavošanas prasību harmonizēšanu ar starptautiskajiem standartiem. Līdzšinējā Latvijas atbilstība standartiem sākotnēji novērtēta kā vidēja, pabeidzot jaunās politikas iniciatīvas ieviešanu, plānots sasniegt augsta līmeņa atbilstību. Realizējot pasākumu, investori un starptautiskās reitingu aģentūras saņems informāciju (pārskatus) par valsts finanšu stāvokli, kas atbilst labākajai starptautiskajai praksei un ir salīdzināma starp valstīm, un tas ir priekšdarbs Eiropas publiskā sektora grāmatvedības standartu ieviešanai. 2016.gadā realizēts otrais politikas iniciatīvas posms – izstrādātas 29 vadlīnijas, kuru prasības tiks adaptētas Ministru kabineta noteikumos par grāmatvedības uzskaiti un pārskatu sagatavošanu publiskajā sektorā. Normatīvajos aktos atbilstoši standartiem tiks noteiktas arī normas uzkrāšanas principa ieviešanai nodokļu uzskaitē. 2017.gadā realizēts pasākuma trešais posms – izstrādātas rokasgrāmatas grāmatojumiem, ar grāmatvedību un budžeta izpildes uzskaiti un uzrādīšanu pārskatos saistītajām darbībām, t.sk. reidentu lietošanai un informācijas sistēmu izstrādātājiem un ieviesējiem. 2018.gadā izstrādāti un izdoti jauni Ministru kabineta noteikumi par grāmatvedības uzskaiti un gada pārskata sagatavošanu budžeta iestādēs, kā arī organizētas mācības valsts un pašvaldību finanšu jomas darbiniekiem.
2017	Izstrādāts un ieviests datu konvertācijas rīks Valsts kases sagatavoto datu publicēšanai Valsts kases tīmekļa vietnē atbilstoši Starptautiskā Valūtas fonda datu apmaiņas un statistikas prasībām (SDMX formāts).

5.4. Valsts parāda, naudas līdzekļu, valsts aizdevumu un galvojumu vadība

Latvijas valsts parāds veidojies laikā pēc Latvijas valsts neatkarības atjaunošanas, kad budžeta ieņēmumi un valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas procesā gūtie līdzekļi nebija pietiekami, lai pilnā apmērā nodrošinātu valsts budžeta likumā paredzēto izdevumu finansēšanu.

Valsts aizņēmumu lietas atbilstoši finanšu ministra pilnvarojumam kārtoti Valsts kase, nodrošinot valsts parāda vadību saskaņā ar finanšu ministra apstiprināto Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģiju (sk. 3.attēlu).

3.attēls. *Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģija*

Kopējās finansēšanas nepieciešamības segšanai kārtējā gadā plānotos pasākumus un finansēšanai piemērotāko aizņemšanās instrumentu izvēli nosaka **Resursu piesaistīšanas pasākumu plāns vidējam termiņam**, kuru, ņemot vērā Valsts parāda vadības stratēģijā noteiktās vadlīnijas, izstrādā Valsts kase un apstiprina finanšu ministrs.

2.tabula. *Nozīmīgākie fakti valsts parāda, naudas līdzekļu, valsts aizdevumu un galvojumu vadības vēsturiskajā attīstībā Valsts kasē kopš 1993.gada*

1993-1996	Valsts iekšējā parāda vadību veic Finanšu ministrijas Valsts kases departaments.
1993-1996	Valsts ārējā parāda vadību veic Finanšu ministrijas Ārējo ekonomisko sakaru, vēlāk Ārējā parāda vadības departaments.
1997	Apvienotas valsts iekšējā un ārējā parāda vadības funkcijas, izveidojot struktūrvienību Valsts kasē.
1998	Izstrādāta Latvijas Valsts parāda vadības stratēģija (katru gadu tiek aktualizēta).
1999	Noslēgta vienošanās ar Rīgas Fondu biržu (RFB) par Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru iekļaušanu RFB sarakstos.
2001	Ieviesta studentu kredīvēšana ar valsts vārdā sniegtu galvojumu.
2004	Pirmā atvasinātā finanšu instrumenta izmantošana (pirmie <i>FX forward</i> darījumi)
2005	Valsts vērtspapīru sākotnējās izvietojšanas organizēšanas ar RFB SAXESS sistēmu.
2006	Apstiprināta Naudas līdzekļu vadības stratēģija, kas nosaka Valsts kases mērķus, uzdevumus, pamatprincipus un atbildību, veicot efektīvu tās pārvaldībā esošo naudas līdzekļu vadību, ievērojot likviditātes prasības un ierobežojot finanšu riskus.
2005-2008	Ieviesti pirmie pasaules prakses parāda vadības analīzes modeļi.

2008	Starptautiskā finanšu tirgus krīze būtiski ietekmē Latvijas ekonomiku un tādējādi arī valsts parāda, aktīvu un valsts budžeta aizdevumu vadību. Būtiski pieaug aizņemšanās apjomi vietējā finanšu tirgū. Lai stabilizētu makroekonomisko un finanšu situāciju valstī, panākta vienošanās par SVF, Eiropas Komisijas, Pasaules Bankas, ERAB un vairāku Eiropas Savienības dalībvalstu finansiālā atbalsta sniegšanu Latvijai.
2008-2009	Veiktas izmaiņas valsts aizdevumu politikā, lai nodrošinātu kopējā valsts aizņēmumu portfeļa riska līmeņa mazināšanos: sašaurināts valsts budžeta aizdevumu saņēmēju loks, strikti definēts, kādiem mērķiem izmantojami valsts budžeta aizdevumi.
2009	Nepieciešamība nodrošināt finanšu resursus ārkārtīgi sarežģītos finanšu tirgus apstākļos. Piesaistot finanšu resursus valsts budžeta deficīta finansēšanai un valsts parāda pārfinansēšanai, valsts budžeta izpildes cikla un saistību izpildei nepieciešamās likvīdo naudas līdzekļu rezerves nodrošināšanai, kā arī finanšu sektora stabilizācijai saskaņā ar valdības lēmumiem, ievērojamā apjomā veikti aizņēmumi iekšējā tirgū, kā arī sekmīgi apgūta starptautiskā aizņēmuma programma.
2009 novembris, decembris	Pakāpeniski atjaunojoties latu tirgus likviditātei, veiksmīgi uzsākta garāka termiņa valsts parādāzīmju emisija, panākot arī būtisku vērtspapīru ienesīguma procentu likmju kritumu.
2010	Veikti finanšu resursu piesaistīšanas pasākumi valsts budžeta deficīta finansēšanai un valsts parāda pārfinansēšanai, valsts budžeta cikla un saistību izpildei nepieciešamās likvīdo naudas līdzekļu rezerves nodrošināšanai – turpināta sekmīga aizņemšanās iekšējā tirgū, kā arī līdzekļu saņemšana starptautiskā aizņēmumu programmas ietvaros.
2010	Pārskatīts valsts galvojumu plānošanas un sniegšanas un valsts budžeta aizdevumu izsniegšanas un apkalpošanas process: galvojumu sniegšanas procesā potenciālie valsts galvojuma saņēmēji un viņu realizējamie projekti tiek izvērtēti pēc vienotiem kritērijiem pirms galvojumu iekļaušanas gadskārtējā valsts budžeta likumā; valsts budžeta aizdevumu izsniegšanā vienkāršota valsts aizdevumu izsniegšanas procedūra, nepieļaujot risku, kas saistīti ar valsts aizdevumu neatgūšanu, palielināšanos.
2011	Izstrādāti valsts galvojumu sniegšanas pamatprincipi, lai nodrošinātu efektīvu valsts galvojuma kā atbalsta instrumenta izmantošanu, vienlaikus samazinot šī atbalsta instrumenta ietekmi uz valsts parādu un budžeta deficītu.
2011.gada decembris	Starptautiskā aizņēmuma programmas sekmīga noslēgšana.
2012	Attīstīta sadarbība ar vietējā un starptautiskā finanšu tirgus dalībniekiem, lai nodrošinātu pastāvīgu Valsts kases darījumu partneru loku: veikti pasākumi CSA (Credit Support Annex – kredīta atbalsta līgumi) līgumu noslēgšanai ar darījumu partneriem.
2012.gada aprīlis	Uzsākta resursu izvietošana termiņnoguldījumos ārpus Latvijas Bankas.
2012.gada decembris	Valsts kase pirms termiņa atmaksā Starptautiskā Valūtas fonda aizdevumu – dārgs īstermiņa aizdevums pārfinansēts ar lētu ilgtermiņa aizņēmumu.
2013.gada februāris	Lai attīstītu un pilnvērtīgi izmantotu iekšzemes finanšu tirgus potenciālu, Valsts kase ievieš primāro dīleru sistēmu valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru iegādes procesā, kā rezultātā valsts vērtspapīru tirgus kļūst aktīvāks, likvidāks un investoriem pievilcīgāks, veicinot vēsturiski zemāko aizņemšanās likmju uzturēšanu valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru izsolēs un investoru interesi par

	ieguldījumiem visu termiņu valsts vērtspapīros.
2013.gada jūnijs	Valsts kase ievieš jaunu iekšējā finanšu tirgus instrumentu – krājobligācijas , kuru mērķis ir piesaistīt privātpersonas kā potenciāli jaunu ieguldītāju grupu un paplašināt iedzīvotāju ieguldījumu iespējas klasiskos un drošos finanšu instrumentos, vairojot iedzīvotāju praktisko investīciju pieredzi, attīstīt valsts vērtspapīru tirgu kopumā, kā arī veicināt iedzīvotāju uzticību finanšu tirgum.
2014	Valsts kase turpina realizēt pasākumus savlaicīgai resursu nodrošināšanai valsts budžeta izpildes finansēšanai un valsts parāda pārfinansēšanai gan vietējā, gan starptautiskajos finanšu tirgos. Valsts kase janvārī un aprīlī izcenoja septiņu un desmit gadu obligācijas 2 mljrd. <i>euro</i> apmērā. Abās eiroobligāciju emisijās ilgtermiņa resursi tika piesaistīti ar zemākām procentu likmēm, nekā ir noteiktas Eiropas Komisijas aizdevumiem. Tādējādi sasniegts vidēja termiņa aizņemšanās stratēģijas galvenais mērķis – starptautiskā aizņēmuma programmas lielākie aizdevumi pārfinansēti finanšu tirgos ar ilgtermiņa aizņēmumiem par zemākām procentu likmēm, izlīdzinot valsts parāda atmaksas profilu un saglabājot valsts parāda apjomu ilgtspējīgā līmenī, kā arī optimizējot valsts parāda apkalpošanas izdevumus nākamajos gados.
2015	Izveidojusies nestandarta situācija finanšu tirgos sakarā ar nepieredzēti eksplansīvu Eiropas Centrālās bankas (ECB) monetāro politiku būtiski ietekmē Valsts kases funkcijas valsts parāda un naudas līdzekļu vadībā. ECB īstenotie pasākumi Eiropas ekonomikas izaugsmes stimulēšanai, tajā skaitā negatīvu īstermiņa noguldījumu likmju noteikšana un valsts sektora vērtspapīru iegādes programma, veicina eiro bāzes likmju kritumu līdz vēsturiski zemākajiem līmeņiem , kā arī Latvijas un atsevišķu citu eirozonas valstu kredītriska uzcenojuma izteiktu samazināšanos.
2015	Septembrī emitētas 10 gadu obligācijas 500 milj. <i>euro</i> apmērā ar vēsturiski viszemāko fiksēto procentu (kuponu) likmi 1,375% gadā (ienesīgums 1,449%). Obligāciju emisijā galvenokārt piedalījās investori, kas iegulda eirozonas valstu visdrošākajos vērtspapīros (Vācija, Austrija, Somija).
2015	Lai kapitalizētu ieguvumus no unikālas situācijas finanšu tirgos, pastāvot Latvijas kredītriska uzcenojuma atšķirībām <i>euro</i> un ASV dolāros, Valsts kase daļēji atpērk 2020.gadā un 2021.gadā dzēšamās ASV dolāros emitētās obligācijas , tās pārfinansējot ar jaunām līdzīga termiņa eiro obligācijām. Šo izdevīgā brīdī operatīvi īstenoto pasākumu rezultātā panākts būtisks valsts parāda apkalpošanas izdevumu ietaupījums vidējā termiņā. Veiktais darījumu kopums starptautiski atzīmēts kā pirmais šāda veida valsts parāda pārfinansēšanas darījums Centrālajā un Austrumeiropā , kas kalpo kā etalons līdzīgu darījumu veikšanai arī citām valstīm.
2016	Valsts kases veiktie aizņēmuma darījumi starptautiskajos finanšu tirgos sasniedz zemāko ienesīgumu un tam pakārtotos kuponu maksājumus starp Centrālās un Austrumeiropas, kā arī vairuma Rietumeiropas valstīm attiecīgajam vērtspapīru termiņam 2016.gadā.
2015/2016/2017	Latvija ir pilnvērtīgi atgriezusies „A” reitingu grupā (trīs lielāko starptautisko reitinga aģentūru – “Fitch Ratings”, “Standard & Poor’s” un “Moody’s Investors Service” – vērtējumā) un stabili saglabā savas pozīcijas.
2017	Pirmo reizi Latvijas vēsturē emitētas īpaši gara termiņa – 30 gadu – eiroobligācijas 500 milj. <i>euro</i> apmērā , izmantojot labvēlīgo situāciju finanšu tirgos zemo procentu likmju fiksēšanai ilgtermiņā.
2018	Apstiprināta jauna apvienota Valsts parāda un naudas līdzekļu vadības stratēģija.

Valsts vērtspapīru emisijas

Latvijas valsts vērtspapīru izlaišanas mērķis ir nodrošināt valsts budžeta deficīta finansēšanu un valsts parāda pārfinansēšanu, kā arī valdības finanšu likviditāti. Valsts vērtspapīri ir galvenais valsts iekšējā aizņēmuma avots.

Pirmā valsts vērtspapīru emisija tika veikta 1993.gada beigās. Turpmākajos gados, palielinoties valdības finansēšanas nepieciešamībai, kā arī attīstoties valsts vērtspapīru tirgum, investoriem tika piedāvāti garāka termiņa vērtspapīri. Patlaban apgrozībā ir īstermiņa parādzīmes ar sākotnējo dzēšanas termiņu 21 diena, seši un divpadsmit mēneši, vidēja termiņa obligācijas ar sākotnējiem dzēšanas termiņiem trīs un pieci gadi, kā arī ilgtermiņa obligācijas ar sākotnējo atmaksas termiņu desmit gadi.

Vērtspapīru emitents ir Finanšu ministrija. Visus darījumus ar valsts vērtspapīriem saskaņā ar Ministru kabineta “Valsts vērtspapīru izlaišanas noteikumiem” veic Valsts kase.

Valsts vērtspapīrus atkarībā no to sākotnējā dzēšanas termiņa iedala trīs grupās:

- **īstermiņa parādzīmes** – vērtspapīri, kuru sākotnējais dzēšanas termiņš nepārsniedz vienu gadu;
- **vidēja termiņa obligācijas** – vērtspapīri ar sākotnējo dzēšanas termiņu, kas ir garāks par vienu gadu un nepārsniedz piecu gadu robežu;
- **ilgtermiņa obligācijas** – vērtspapīri ar sākotnējo dzēšanas termiņu, kas ir garāks par pieciem gadiem.

Valsts īstermiņa parādzīmes tiek pārdotas ar diskontu un tiek dzēstas par to nominālvērtību dzēšanas datumā.

Valsts vidēja un ilgtermiņa obligācijas tiek pārdotas ar fiksētu ienākumu – periodiskiem procentu maksājumiem, kas parasti tiek izmaksāti vienu vai divas reizes gadā, un tiek dzēstas par to nominālvērtību dzēšanas datumā.

3.tabula. *Valsts vērtspapīru emisiju attīstība*

1993	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma īstermiņa parādzīmju izsole (1 mēneša) .
1994	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma īstermiņa parādzīmju izsole (3 mēnešu) .
1995	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma īstermiņa parādzīmju izsole (6 mēnešu) .
1996	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma īstermiņa parādzīmju izsole (12 mēnešu) .
1997	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma vidēja termiņa obligāciju izsole (2 gadu) .
2000	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma vidēja termiņa obligāciju izsole (3 un 5 gadu) .
2003	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma ilgtermiņa obligāciju izsole (10 gadu) .
2007	Pirmā valsts iekšējā aizņēmuma ilgtermiņa obligāciju izsole (11 gadu) .
2008	Pirmo reizi īstenota valsts vērtspapīru sākotnējā izvietošana ar tiešās pārdošanas metodi , kā arī emitētas iekšējās parādzīmes eiro valūtā.
2009	Pirmo reizi kopš 2000.gada vērtspapīru tirgus dalībniekiem atkal tiek piedāvātas viena mēneša parādzīmes .
2009 septembris	Valsts kase pārtrauc viena mēneša valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru emisiju un atsāk 12 mēnešu valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru emisiju . Tādējādi līdz septembra beigām Valsts kase pilnā apmērā ir pārfinansējusi ar garāka

	termiņa parādzīmēm (sešu un 12 mēnešu) agrāk emitētās viena mēneša parādzīmes.
2009 novembris, decembris	Pakāpeniski atjaunojoties latu tirgus likviditātei, veiksmīgi uzsākta garāka termiņa valsts parādzīmju emisija, panākot arī būtisku vērtspapīru ienesīguma procentu likmju kritumu.
2010	Starptautiskā aizņēmumu programmas apgūšana ļauj atteikties no īsāka termiņa (trīs mēnešu) parādzīmju emisijas, ļaujot pāriet uz garāka termiņa (sešu un 12 mēnešu) parādzīmju emisiju. Valsts kases piedāvājuma orientēšana galvenokārt uz garāka termiņa vērtspapīriem samazina ar valsts iekšējo parādu saistītos pārfinansēšanas riskus un nodrošina parāda apkalpošanas izmaksu fiksēšanu (īpaši gada otrajā pusē) vēsturiski zemākajos līmeņos.
2010 februāris	Valsts kase atsāk piedāvāt divu gadu obligācijas iekšējā tirgū.
2010 aprīlis	Valsts kase atsāk piedāvāt trīs gadu obligācijas iekšējā tirgū.
2010 septembris	Valsts kase atsāk piedāvāt piecu gadu obligācijas iekšējā tirgū.
2011 februāris	Valsts kase atsāk piedāvāt 10 gadu obligācijas iekšējā tirgū, tādējādi atjaunots pilna spektra piedāvājums valsts vērtspapīriem, kāds tas bija pirms starptautiskā aizņēmuma programmas. Samazināti ar valsts iekšējo parādu saistītie pārfinansēšanas riski un nodrošināta parāda apkalpošanas izmaksu fiksēšana relatīvi zemākos līmeņos.
2012	Iekšējā finanšu tirgū papildus īstermiņa vērtspapīriem piedāvātas arī vidēja un ilgtermiņa (5 un 10 gadu) obligācijas. Īstermiņa, t.i., 6 un 12 mēnešu, kā arī ilgtermiņa 10 gadu obligāciju vērtspapīru likmes sasniedz vēsturiski zemākos līmeņus;
2012	Uzsākta jauna iekšējā finanšu tirgus instrumenta – krājobligāciju izveide.
2013.gada februāris	Lai attīstītu un pilnvērtīgi izmantotu iekšzemes finanšu tirgus potenciālu, Valsts kase ievieš primāro dīleru sistēmu valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru iegādes procesā, kā rezultātā valsts vērtspapīru tirgus kļūst aktīvāks, likvidāks un investoriem pievilcīgāks, veicinot vēsturiski zemāko aizņemšanās likmju uzturēšanu valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru izsolēs un investoru interesi par ieguldījumiem visu termiņu valsts vērtspapīros.
2013.gada jūnijs	Valsts kase ievieš jaunu iekšējā finanšu tirgus instrumentu – krājobligācijas , kuru mērķis ir piesaistīt privātpersonas kā potenciāli jaunu ieguldītāju grupu un paplašināt iedzīvotāju ieguldījumu iespējas klasiskos un drošos finanšu instrumentos, vairojot iedzīvotāju praktisko investīciju pieredzi, attīstīt valsts vērtspapīru tirgu kopumā, kā arī veicināt iedzīvotāju uzticību finanšu tirgum.
2014	Lai pakāpeniski integrētu iekšējo finanšu tirgu eirozonas finanšu tirgū, Valsts kase turpināja šī procesa attīstīšanu, t.sk. sadarbojoties ar primārajiem dīleriem. Īstenojot nozīmīgus valsts vērtspapīru tirgus attīstības pasākumus 2013.gadā (ieviešot primāro dīleru sistēmu, krājobligācijas) un turpinot to nostiprināšanu 2014.gadā, uzlabojies valsts vērtspapīru otrreizējais tirgus un saglabājies stabili augsts pieprasījums pēc valsts vērtspapīriem.
2014.gada jūlijs	Pabeigts krājobligāciju ieviešanas otrais posms: līdzās iespējai iegādāties krājobligācijas tīmekļa vietnē www.krajobligacijas.lv uzsākta arī krājobligāciju izplatīšana ar VAS „Latvijas Pasts” starpniecību.
2015	Uzsāktas divas jaunas obligāciju programmas – ar trīs un piecu gadu dzēšanas termiņu, kas ir līdz šim apgrozībā lielākā iekšējā aizņēmuma vērtspapīru sērija.
2015	Liela investoru konkurence visās izsolēs, kā arī Eiropas Centrālās bankas

	īstenotie monetārās stimulēšanas pasākumi veicina resursu piesaisti iekšējā finanšu tirgū ar vēsturiski zemākām izmaksām, pirmo reizi Latvijas vēsturē fiksējot negatīvās likmes valsts parādzīmju emisijā.
2016	Lai iespējami efektīvi nodrošinātu naudas līdzekļu un likviditātes vadību nestandarta finanšu tirgus situācijā, vienlaikus pastāvot iespējai piesaistīt īstermiņa resursus ar negatīvām procentu likmēm un ierobežotām iespējām izvietot resursus ar pozitīvu ienesīgumu īstermiņā, veikti nepieciešamie priekšdarbi jauna īstermiņa aizņemšanās instrumenta – parādzīmju ar dzēšanas termiņu 21 diena – ieviešanai likviditātes vadības ietvaros no 2016.gada. 21 dienas parādzīmju emisijas un dzēšanas termiņi ir precīzi saskaņoti ar valsts budžeta izpildes ciklu mēneša ietvaros, ļaujot izmantot piesaistītos resursus tieši tad, kad tas ir nepieciešams.
2016	Fiksētas vēsturiski zemākās procentu likmes un pirmo reizi – arī negatīvas vidējās svērtās likmes obligācijām. Vairāku mēnešu garumā ar papildu laidieniem izveidota līdz šim lielākā iekšējā aizņēmuma vērtspapīru vienas sērijas programma – trīs gadu obligācijas vairāk nekā 200 milj. <i>euro</i> apmērā.
2017	Valsts kase sekmīgi pievienojas jaunizveidotajai Baltijas depozitārajai institūcijai Nasdaq CSD , kuras vērtspapīru norēķinu sistēma pilnībā atbilst Eiropas mēroga vērtspapīru norēķinu platformas prasībām. Šis uzskatāms par nozīmīgu Baltijas kapitāla tirgus integrācijas projektu, nodrošinot vienotu vērtspapīru norēķinu standartu pielietošanu.

Ārējā aizņēmuma vērtspapīru emisijas

Latvijas Republika ir veikusi virkni ārējā aizņēmuma vērtspapīru emisiju. Šādas emisijas notiek ar starptautisku investīciju banku starpniecību. Jāmin, ka šīs obligācijas atbilst ASV Vērtspapīru akta Regulai S (*Regulation S under the Securities Act*), kas nozīmē, ka tās netiek izplatītas ASV. Obligāciju emisiju laiž tirgū vienlaikus vismaz divās valstīs un tā nosaukta valūtā, kam nav jābūt kādai no minēto valstu valūtām, parasti ar vairāku valstu starptautisku finanšu sabiedrību sindikātu starpniecību.

1. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **1999.gada 14.maijs**
- 225 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 5 gadi (dzēstas)
- Fiksētais kupons: 6,25%

2. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **2001.gada 27.novembris**
- 200 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 7 gadi (dzēstas)
- Fiksētais kupons: 5,375%

3. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **2004.gada 25.marts**
- 400 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi (dzēstas)
- Fiksētais kupons: 4,25%

4. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **2008.gada 29.februāris**
- 400 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 5,50%

5. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **2011.gada 9.jūnijs**
- 500 milj. USD
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 5,25%

6. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **2012.gada 14.februāris**
- 1 mjrd. USD
- Dzēšanas termiņš: 5 gadi
- Fiksētais kupons: 5,25%

7. Starptautiskā eiroobligāciju emisija:

- **2012.gada 5.decembris**
- 1,25 mjrd. USD
- Dzēšanas termiņš: 7 gadi
- Fiksētais kupons: 2,750%

8. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2014.gada 14.janvāris**
- 1 mljrd. EUR
- Dzēšanas termiņš: 7 gadi
- Fiksētais kupons: 2,625%

9. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2014.gada 24.aprīlis**
- 1 mljrd. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 2,875%

10. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2015.gada 16.septembris**
- 500 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 1,375% (*vēsturiski viszemākā likme*)

11. Starptautiskā eiroobligāciju emisija – ASV dolāros uzņemto parāda saistību daļēja pārfinansēšana ar atbilstoša termiņa eiro obligācijām. Lai kapitalizētu ieguvumus no unikālas situācijas finanšu tirgos, pastāvot Latvijas kredītriska uzcenojuma atšķirībām euro un ASV dolāros, Valsts kase daļēji atpērk 2020.gadā un 2021.gadā dzēšamās ASV dolāros emitētās obligācijas, tās pārfinansējot ar jaunām līdzīga termiņa eiro obligācijām. Panākts būtisks valsts parāda apkalpošanas izdevumu ietaupījums vidējā termiņā, kā arī veiktais

darījumu kopums starptautiski atzīmēts kā **pirmais šāda veida valsts parāda pārfinansēšanas darījums Centrālajā un Austrumeiropā**, kas kalpo kā etalons līdzīgu darījumu veikšanai arī citām valstīm.

- **2015.gada 8.decembris**
- 500 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 5 gadi
- Fiksētais kupons: 2,75%

12. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2016.gada 10.maijs**
- 650 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 20 gadi
- Fiksētais kupons: 1,375 % (*vēsturiski viszemākā likme*)

13. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2016.gada 3.oktobris**
- 650 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 0,375 % (*vēsturiski viszemākā likme*)

14. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2017.gada 9.februāris**
- 500 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: **30 gadi** (*vēsturiski garākais termiņš*)
- Fiksētais kupons: 2,250 %
- 150 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 0,375 %

15. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2017.gada 1.jūnijs**
- 200 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 20 gadi
- Fiksētais kupons: 1,375 %
- 150 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 0,375 %

16. Starptautiskā eiroobligāciju emisija

- **2018.gada 23.maijs**
- 350 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 10 gadi
- Fiksētais kupons: 1,125 %

- 300 milj. EUR
- Dzēšanas termiņš: 30 gadi
- Fiksētais kupons: 2,250 %

Valsts kredītreitings

Valsts parāda vadības ietvaros Valsts kase organizē trīs lielāko starptautisko reitinga aģentūru – “Fitch Ratings”, “Standard & Poor’s” un “Moody’s Investors Service”, kā arī Japānas reitingu aģentūras “R&I” analītiķu vizītes Latvijā, kā arī nodrošina tām regulāru informāciju par Latviju. Pamatojoties uz pieejamo informāciju, investori novērtē investīciju iespējas Latvijā (t.sk. valsts emitētajos vērtspapīros). Līdz ar to kredītreitings valstij ir būtisks faktors finanšu līdzekļu pieejamībai, kā arī tas atspoguļojas aizņemto resursu cenā. Reitinga aģentūras ne tikai katru gadu pārskata Latvijas Republikas kredītreitingu un tā nākotnes novērtējumu, bet arī piešķir reitingu konkrētam valsts emitētajam vērtspapīram.

Lai koordinētu sadarbību ar starptautiskajām reitingu aģentūrām, nodrošinātu saskaņota viedokļa sniegšanu tām, pilnīgu un objektīvu informāciju par notikumiem valstī, 2010.gada janvārī ar Ministru kabineta rīkojumu izveidota starpinstitūciju darba grupa, kuru vada Valsts kases pārstāvis. Darba grupa reizi gadā informē Ministru kabinetu par Latvijas valsts kredītreitingu un faktoriem, kas to ietekmē, kā arī sniedz priekšlikumus kredītreitinga uzlabošanai.

5.5. Valsts kase – Eiropas Savienības fondu un ārvalstu finanšu palīdzības maksājumu un sertifikācijas iestāde

4.tabula. *Nozīmīgākie fakti Valsts kases kā Eiropas Savienības politiku instrumentu maksājumu un sertifikācijas iestādes attīstībā kopš 1999.gada*

1999	Valsts kase veic deleģētās Nacionālā fonda funkcijas Eiropas Savienības piešķirto līdzekļu administrēšanā (Latvijai esot Eiropas Savienības kandidātvalstij) (Phare programmai). Nacionālais fonds – Eiropas Komisijas piešķirto līdzekļu finanšu vadības vienība Eiropas Savienības kandidātvalstīs, kas veic maksājumus un Eiropas Komisijas finansēto programmu naudas plūsmas uzskaiti un uzraudzīšanu.
2000	Uzsākta Eiropas Komisijas finansēto programmu ietvaros piešķirtās ārvalstu finanšu palīdzības un valsts budžeta līdzdalības maksājumu virzība ar Valsts kases starpniecību.
2001	Valsts kase veic deleģētās Nacionālā fonda funkcijas (Latvijai esot Eiropas Savienības kandidātvalstij): Valsts kasē ieviesta Eiropas Komisijas finansētās Strukturālās politikas pirmsiestāšanās finanšu instrumenta līdzekļa (ISPA) vadības kontroles sistēma.
2002	Valsts kase veic deleģētās Nacionālā fonda funkcijas (Latvijai esot Eiropas Savienības kandidātvalstij): Valsts kasē ieviesta Eiropas Komisijas finansētās Pirmsiestāšanās programmas lauksaimniecības un lauku attīstībai finanšu līdzekļa (SAPARD) vadības kontroles sistēma.
No 2004	Valsts kase sāk pildīt Eiropas Savienības struktūrfondu, Kohēzijas fonda un Eiropas kopienas iniciatīvas “Equal” (2004.-2006.gada plānošanas periods) maksājumu iestādes funkcijas: sertificēt veiktos izdevumus, iesniegt maksājumu pieprasījumus un saņemt maksājumus no Eiropas Komisijas.
No	Valsts kase veic Eiropas Savienības Eiropas Ekonomikas zonas finanšu

2007	instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta maksājumu iestādes funkcijas: pārbaudīt un iesniegt Finanšu instrumentu birojam projektu starpposma pārskatus.
2008	Valsts kase veic Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda (2007.-2013.gada plānošanas periods) maksājumu un sertifikācijas iestādes funkcijas: sagatavo un iesniedz Eiropas Komisijai apstiprinātās izdevumu deklarācijas un maksājumu pieteikumus, kā arī apstiprina, ka deklarētie izdevumi atbilst spēkā esošajiem Eiropas Kopienas un dalībvalsts noteikumiem, nodrošina no Eiropas Komisijas saņemto un izlietoto Eiropas Savienības fondu līdzekļu uzskaiti un veic maksājumus Eiropas Savienības fondu finansējuma saņēmējiem iespējami īsākā termiņā.
2009	Valsts kase veic Eiropas Savienības Šveices sadarbības programmas maksājumu iestādes funkcijas: veic finanšu līdzekļu uzskaiti un maksājumus, pārbauda, apstiprina un iesniedz maksājumu pieprasījumus, piedalās normatīvo aktu izstrādes procesā.
2010	Veicot maksājumu iestādes funkciju, Valsts kase nodrošina 2004.-2006.gada plānošanas perioda Eiropas Savienības struktūrfondu slēguma procesu, nosūtot Eiropas Komisijai noslēguma izdevumu deklarācijas.
2010	Pieprasīti un saņemti pirmie maksājumi Latvijas un Šveices sadarbības programmas apgūšanai.
2010	Pēc Valsts kases ierosinājuma optimizēts Eiropas Savienības struktūrfondu izdevumu deklarāciju sagatavošanas process; saīsināts termiņš, kādā finansējuma saņēmēji saņem līdzekļus par Eiropas Savienības fondu līdzfinansētā projekta ietvaros veiktajiem izdevumiem.
2011	Izstrādātas Vadlīnijas par apliecinājuma izdevumu deklarācijas apstiprināšanai sagatavošanu, sniedzot atbildīgajām un sadarbības iestādēm skaidrojumus par minētā apliecinājuma sagatavošanu.
2012	Eiropas Komisija aptur maksājumu veikšanu Latvijai, konstatējot trūkumus vadības un kontroles sistēmā. 2012.gada jūnijā izpildīts Rīcības plāns Eiropas Komisijas noteikto pasākumu īstenošanai – atjaunota maksājumu veikšana.
2013	Līdzdalība 2014.-2020.gada plānošanas perioda Eiropas Savienības Kohēzijas politikas fondu ieviešanas vadības un kontroles sistēmas izveidošanā (normatīvo aktu izstrādē, vadības un kontroles apraksta sagatavošanā, informācijas sistēmas izveidē utt.).
2014	Jaunā – 2014.-2020.gada plānošanas perioda Eiropas Savienības Kohēzijas politikas fondu ieviešanas vadības un kontroles sistēmas izveidošanā Valsts kase kā sertifikācijas iestāde sniedz ieguldījumu fondu administrēšanu reglamentējošās normatīvās bāzes izstrādē, uzskaites sistēmas prasību definēšanā un vadības un kontroles sistēmas apraksta sagatavošanā.
2015	Izpildīti priekšnosacījumi 2014.-2020.gada plānošanas perioda Eiropas Savienības Kohēzijas politikas fondu līdzekļu saņemšanai no Eiropas Komisijas, izveidojot sertifikācijas iestādes vadības un kontroles sistēmu un saņemot pozitīvu revīzijas iestādes novērtējumu.
2016	Nodrošināta Eiropas Savienības fondu jaunā 2014.-2020.gada plānošanas perioda izdevumu sertificēšana un Eiropas Savienības fondu 2007.-2013.gada plānošanas perioda slēgšana. ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas periods Latvijai ir pirmais pieredzētais pilnais septiņu gadu periods, kas līdz ar Finanšu ministrijas un Valsts kases sagatavoto noslēguma dokumentu iesniegšanu Eiropas Komisijā oficiāli slēgts 2017.gada 31.martā, sniedzot ievērojamu ieguldījumu valsts tautsaimniecības attīstībā un sabiedrības labklājības celšanā. Revīzijas iestāde

	atzinusi, ka Valsts kase sagatavotās noslēguma izdevumu deklarācijas sniedz patiesu priekšstatu par veiktajiem izdevumiem programmas ietvaros, izdevumi ir veikti likumīgi un pareizi, apliecinot valstī izveidotās ES fondu vadības un kontroles sistēmas atbilstību un efektivitāti.
2017	Pateicoties izveidotajai un atbilstīgi novērtētajai vadības un kontroles sistēmai, 2017.gadā ES Savienības fondu 2014.-2020.gada plānošanas periodā iesniedza kontu slēguma dokumentāciju.

5.6. Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldības vēsture (2001-2007)

Valsts kase kā valstiskais pārvaldītājs no 2001.-2007.gadam saskaņā ar Valsts fondēto pensiju likumu pārvaldīja valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļus, veicot ieguldījumus zema riska finanšu instrumentos un ievērojot ieguldījumu diversifikācijas principu, kā arī nodrošinot atbilstošu ieguldījumu likviditāti.

Jau 2003.gadā Valsts kase bija stabili apliecinājusi savu veiksmīgo darbību fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanā, nodrošinot stabilitāti un ilgtermiņa drošību – Valsts fondēto pensiju likumā noteiktie finanšu instrumenti, kuros Valsts kase varēja ieguldīt fondēto pensiju shēmas dalībnieku līdzekļus, potenciāli spēja nodrošināt līdzīgu ienesīgumu kā privāto pārvaldītāju konservatīvie ieguldījumu plāni (kuri 2003.gadā arī uzsāka valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanu), turklāt saglabājot maksimāli iespējamu fondēto pensijas shēmas dalībnieku līdzekļu drošību, kas bija Valsts kases kā valsts pārvaldītāja galvenais mērķis. Valsts kases ieguldījumu plāns bija konservatīvs, tas neparedzēja ieguldījumus komercsabiedrību akcijās, citos kapitāla vērtspapīros un tiem pielīdzināmos vērtspapīros. Valsts kase pensiju otrā līmeņa līdzekļus ieguldīja Latvijas valsts parādzīmēs, hipotekārajās ķīlu zīmēs, noguldījumu sertifikātos un termiņnoguldījumos Latvijas bankās, ievērojot noteiktus ierobežojumus.

2005.gadā, gan pieaugot privāto līdzekļu pārvaldītāju aktivitātēm klientu piesaistē, gan konkurencei pārvaldītāju starpā, gan valsts finansiālās situācijas ietekmē (straujš latu procentu likmju kāpums, kas atspoguļoja ievērojamu likviditātes iztrūkumu Latvijas starpbanku sektorā, straujš cenu pieaugums parāda vērtspapīru tirgū, samazinot ienesīguma likmes) ieguldījumu plāna ienesīgums, salīdzinot ar iepriekšējo gadu samazinājās. Ministru kabinets 2005.gadā atbalstīja koncepcijas “Par Valsts kases turpmāko darbību valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšanā” variantu, kurš paredzēja Valsts kases ieguldījumu plāna portfeļa nodošanu privātajiem līdzekļu pārvaldītājiem.

2007.gadā Valsts kase beidza pārvaldīt valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļus ar otro labāko ieguldījumu plāna ienesīgumu kopš darbības sākuma starp 10 konservatīvajiem plāniem (3,94% gadā).

5.7. Grāmatvedības uzskaites pakalpojums

4.tabula. *Nozīmīgākie fakti Valsts kases grāmatvedības uzskaites pakalpojuma sniedzējas attīstībā kopš 2016.gada*

2016	Valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas procesā atbilstoši virzībai uz mazu un efektīvu valsts pārvaldi identificēta iespēja panākt lietderīgāku grāmatvedības funkcijas darba organizāciju, piemērojot grāmatvedības uzskaites ārpakalpojuma principu centrālajās valsts un to padotības iestādēs. Ministru kabineta 2016.gadā
-------------	--

	atbalstītais efektivizācijas modelis paredz minēto iestāžu grāmatvedības uzskaites funkcijas pakāpenisku centralizāciju un nodošanu Valsts kasei, kas jau veic Finanšu ministrijas padotības iestāžu – Iepirkumu uzraudzības biroja un Fiskālās disciplīnas padomes – grāmatvedības uzskaiti un Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas grāmatvedības un personālvadības uzskaiti, un ir uzkrājusi gan specializētu kompetenci grāmatvedības prasību izstrādē, gan minēto prasību praktiskajā piemērošanā un pakalpojuma sniegšanā, kā arī uztur Finanšu ministrijas Centralizēto resursu vadības sistēmu.
2017	Izstrādāts pakalpojuma sniegšanas tiesiskais regulējums, vienoti grāmatvedības uzskaites procesi un kārtība, vienoti ar atlīdzības uzskaiti saistītie personālvadības procesi, izvērtēts un ieviests tehniskais risinājums un noslēgta starpresoru vienošanās par grāmatvedības uzskaites un personālvadības informācijas sistēmas pakalpojuma sniegšanu.
2018	Uzsākta pakalpojuma sniegšana pilotprojekta iestādēm – Valsts kancelejai, Valsts administrācijas skolai, Pārresoru koordinācijas centram un Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei. Pieņemts lēmums, sākot no 2019.gada 1.janvāra sniegt grāmatvedības uzskaites pakalpojumu Finanšu ministrijai (iestādei). Valsts kasē apstiprināts projekts “Grāmatvedības uzskaites pakalpojuma sniegšana Finanšu ministrijai”, kura gaitā tiks izpētīti Finanšu ministrijas grāmatvedības uzskaites procesi un to salāgošana ar standartizētajiem grāmatvedības uzskaites procesiem, kā arī citas nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu pakalpojuma sniegšanu Finanšu ministrijai.

5.8. Iestādes pārvaldība

Valsts kases darbības mērķis ir droša un efektīva valsts finanšu pārvaldība sabiedrības interesēs.

Valsts kases kā Finanšu ministrijas padotības iestādes funkcionālā un strukturālā attīstība pēc tās darbības atjaunošanas 1993.gadā ir mainījusies līdz ar tai uzdotajām funkcijām un uzdevumiem, kā arī mūsdienīgiem sekmīgi funkcionējošas iestādes vadības principiem. Tā izaugusi no pirmajiem pieņemtajiem darbiniekiem un nelielās struktūras 1993.gada sākumā līdz 80 darbiniekiem, sešām struktūrvienībām 18 norēķinu centriem 1993.gada beigās un 260 darbiniekiem, 17 departamentiem, vienu daļu un 27 norēķinu centriem 2008.gada nogalē. 2008.gada nogalē un 2009.gadā atbilstoši valdības deklarētajai valsts pārvaldes sistēmas un civildienesta optimizēšanai, būtiskai valsts pārvaldes samazināšanai un valsts budžeta līdzekļu taupībai arī Valsts kasē uzsāktas strukturālās izmaiņas: likvidēts Aizkraukles, Dobeles, Jūrmalas, Krāslavas, Ludzas, Tukuma un Saldus norēķinu centrs. Ar 2009.gada 1.augustu veikta reorganizācija: likvidēti pārējie norēķinu centri, kā arī Norēķinu centru koordinācijas departaments. Ar 2009.gada 20.jūliju līdzšinējās norēķinu centru funkcijas pilda Klientu apkalpošanas un pakalpojumu attīstības departaments un Pārskatu departaments. Kopumā Valsts kasē no 2008.gada septembra līdz 2009.gada decembrim likvidēti 89 amati jeb 33% amata vietu skaita. **2010.gadā pabeigta 2008.gadā uzsāktā Valsts kases strukturālā reforma**, kas īstenota, pilnveidojot Valsts kases sniegtos pakalpojumus, tādējādi būtiski optimizējot centrālā aparāta un valsts budžeta izpildes un kontroles funkcijas izpildē nodarbināto personālu, t.sk. likvidējot reģionālās pārstāvniecības (27 norēķinu centrus). Strukturālā reforma pabeigta 2010.gada decembrī, pārtraucot klientu apkalpošanu klātienē Daugavpilī, Kuldīgā, Madonā un Valmierā un pārejot uz attālinātu klientu apkalpošanu (klātienē klientus apkalpo tikai Klientu

apkalpošanas daļā Rīgā). Veiktās strukturālās izmaiņas nemazina Valsts kases pakalpojumu kvalitāti un pieejamību visā Latvijas teritorijā.

Starptautiskā Valūtas fonda Fiskālo lietu departaments savā 1993.gada ziņojumā novērtē kases sistēmas ieviešanu Latvijā ar “teicami” kā pirmo šāda veida sistēmu bijušajās sociālisma valstīs.

2007.gadā Valsts kase saņēma atzinības rakstu Efektīvas pārvaldības gada balvas 2007.ietvaros par labas pārvaldības principu ieviešanu valsts institūcijā. Kopumā vērtējot Valsts kases vadības sistēmu gan procesu vadībā, gan pakalpojumu sniegšanā, ir palielinājusies iekšējās kontroles efektivitāte.

2011.gada decembrī Valsts kase saņēma Latvijas Darba devēju konfederācijas un Valsts kancelejas Efektīvas pārvaldības gada balvu par labas pārvaldības principu ieviešanu valsts pārvaldes institūcijā, īstenojot klientu orientētu pieeju, uzlabojot finanšu rādītājus, mazinot administratīvo slogu, optimizējot Valsts kases un tās klientu resursus, kā arī izvirzot Valsts kasi par paraugu citām tiešās pārvaldes iestādēm, kā vienkāršot savu darbu un padarīt to operatīvu, saprotamāku un tuvāku sabiedrībai.

2014. un 2015.gadā Valsts kase ieguva 3.vietu pētījumā „TOP Darba devējs 2014” un „TOP Darba devējs 2015” biznesa sektorā „Finanses”, kas apliecina, ka tiek novērtēts tas darbs, kuru Valsts kase veic, lai stiprinātu darbinieku lojalitāti un uzturētu Valsts kases labo reputāciju klientos un sabiedrībā.

2018.gadā pabeigts Valsts kases strukturālās reformas posms grāmatvedības uzskaites pakalpojuma nodrošināšanai centrālajām valsts iestādēm, no 5.februāra izveidojot Grāmatvedības uzskaites pakalpojuma departamentu (Grāmatvedības departamenta vietā) un Finanšu darbības nodrošinājuma departamentu (Infrastrukturā apsaimniekošanas departamenta vietā).

Kvalitātes vadības sistēmas un informācijas drošības pārvaldības attīstība

Kvalitātes vadības sistēma Valsts kasē ir izveidota, lai nodrošinātu Valsts kases sniegto pakalpojumu atbilstību valsts un iedzīvotāju, kā arī klientu interesēm un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, izmantojot Valsts kases pilnveidošanās iespējas un pieejamos resursus

2000.gadā Valsts kase uzsāka kvalitātes vadības sistēmas ieviešanu, pakāpeniski ieviešot kvalitātes vadības sistēmas elementus un uzsākot kvalitātes vadības sistēmas dokumentu izstrādi. Pēc turpmākajos gados veiktās kvalitātes vadības sistēmas pilnveidošanas un kvalitātes vadības sistēmas dokumentu, Valsts kases personāla politikas un ētikas kodeksa izstrādāšanas 2004.gadā tika uzsākts darbs pie kvalitātes vadības sistēmas ieviešanas atbilstoši starptautiskā standarta ISO 9001:2000 prasībām, lai nodrošinātu efektīvu Valsts kasei uzdoto funkciju izpildi.

2006.gada 15.martā Valsts kase saņēma kvalitātes vadības sistēmas sertifikātu ISO 9001:2000 “Kvalitātes pārvaldības sistēmas. Prasības”, kas apliecina iestādes kvalitātes vadības sistēmas atbilstību starptautiskajam standartam. 2006.gadā tika uzsākta arī Valsts kases kvalitātes vadības sistēmas reglamentējošo dokumentu optimizācija un līdz 2009.gadam Valsts

kase plāno pāriet uz modulāru kvalitātes vadības sistēmu, pārstrādājot minētos dokumentus blokshēmās, kas papildinātas ar identificētajiem riskiem un kontrolēm.

2009.gada 25.februārī **Valsts kases kvalitātes vadības sistēma pārsertificēta atbilstoši ISO 9001:2008 standarta prasībām.**

Lai nodrošināt augstu Valsts kases sniegto pakalpojumu kvalitāti, īpašu uzmanību pievēršot informācijas apstrādes sistēmu darbības stabilitātei un uzticamībai, **kopš 2014.gada, kā viena no Valsts kases izvirzītajām prioritātēm ir noteikta informācijas drošības pārvaldība.** 2015.gadā sekmīgi noslēdzās Valsts kases informācijas drošības pārvaldības sistēmas uzraudzības audits, t.sk. pāreja uz starptautiskā standarta ISO/IEC 27001:2013 jauno versiju, un notiek regulāra informācijas drošības pārvaldības sistēmas pilnveidošana Valsts kases resursu aizsargāšanai no ārējiem, iekšējiem, apzinātiem un nejaušiem apdraudējumiem.

2016.gada 10.februārī **Valsts kases kvalitātes vadības sistēma** (pirmā no valsts pārvaldes iestādēm) **pārsertificēta atbilstoši ISO 9001:2015 standarta prasībām.**

2017.gada februārī Valsts kases kvalitātes vadības un informācijas drošības pārvaldības sistēmas auditētas vienotas integrētās vadības sistēmas ietvaros, un īpaši atzinīgi novērtēta to integritāte un labā pārvaldība. **Pirmo reizi vērtēts un sekmīgi sertificēts atbilstoši starptautiski atzītām kvalitātes un informācijas drošības prasībām arī Valsts kases sniegtais grāmatvedības uzskaites pakalpojums.**

Katru gadu **sekmīgi norit Valsts kases integrētās vadības sistēmas pārsertifikācijas un uzraudzības auditi**, gūstot pārliecību par sistēmas pastāvīgu atbilstību ISO 9001 standarta prasībām un nepārtrauktu pilnveidošanu.

Iekšējās kontroles sistēmas un risku vadības attīstība

Valsts kases **iekšējās kontroles sistēma** ir izveidota, pamatojoties uz visaptverošiem iekšējās kontroles sistēmas pamatelementiem: kontroles vidi, darba izpildes novērtējumu, risku vadību, kontroles aktivitātēm, uzraudzību, efektīvu informācijas apriti un savstarpēju komunikāciju.

Iekšējās kontroles sistēmas attīstības aizsākumi Valsts kasē datējami ar 1993.gadu, kad Valsts kasē darbojās Revīzijas un audita sektors, bet 1995.gada jūlijā tika izveidota Metodoloģijas un audita daļa. Kļūstot par pastāvīgu Finanšu ministrijas padotības iestādi, Valsts kasē 1997.gadā tika izveidots Iekšējās revīzijas departaments.

1999.gadā Valsts kasē jau darbojās Iekšējā audita departaments un saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem par iekšējo auditu, kas noteica kārtību, kādā izveidojams, vadāms un attīstāms iekšējais audits, Valsts kase izstrādāja iekšējā audita stratēģiju un ilgtermiņa attīstības plānu, kā arī uzsāka kontroles pašnovērtējumu un pilnveidoja iekšējās kontroles sistēmu, kas tiek regulāri pilnveidota. 2000.gadā Valsts kase uzsāka iekšējo auditu veikšanu, bet 2001.gadā – risku analīzi.

2002.gadā Valsts kase turpināja risku pārvaldības uzlabošanas un iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošanu atbilstoši kvalitātes vadības standarta prasībām un Eiropas Savienības pirmsstrukturālo fondu administrēšanas kritērijiem, savukārt 2003.gadā iekšējais audits tika

veikts saskaņā ar iekšējā audita procedūru rokasgrāmatu, kā arī tika ieviests risku vadības process.

Kopš 2004.gada veikto iekšējo un ārējo auditu rezultāti liecina, ka kopumā izveidotā iekšējā kontroles sistēma sniedz pietiekamu un pamatotu pārliecību par Valsts kasei izvirzīto uzdevumu izpildi, darbības efektivitāti, datu pareizību un ticamību, normatīvajos aktos noteikto prasību ievērošanu, kā arī risku vadību un resursu aizsardzību pret iespējamajiem zaudējumiem. Valsts kases iekšējās kontroles sistēma ir izveidota, pamatojoties uz visaptverošiem iekšējās kontroles sistēmas pamatelementiem: kontroles vidi, darba izpildes novērtējumu, risku vadību, kontroles aktivitātēm, uzraudzību, efektīvu informācijas apriti un savstarpēju komunikāciju. Iekšējās kontroles sistēma tiek pastāvīgi attīstīta, ņemot vērā ne tikai prasības, kas izriet no likumdošanas, bet arī labākās prakses piemērus un finanšu sektora organizāciju pieredzi.

2007.-2013.gada plānošanas periodam izveidotās Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības un kontroles sistēmas atbilstības novērtējuma ietvaros veikts arī Iekšējā audita departamenta novērtējums.

Norēķinu centru izveide, darbība un likvidēšana

Pamatojoties uz Ministru Padomes 1992.gada 28.decembra lēmumu Nr.557 "Par Valsts kases funkciju nodošanu Finanšu ministrijai", tika uzsākta Valsts kases norēķinu centru izveide. 1993.gada 10.augustā darbu uzsāka Valsts kases departamenta pirmais norēķinu centrs Rīgā, no Latvijas Bankas Citadeles nodaļas apkalpošanā pārņemot budžeta iestāžu kontus.

1993.gada 1.septembrī izveidoti Madonas, Krāslavas, Balvu, Ludzas, Kuldīgas, Rēzeknes, Liepājas, Saldus, Tukuma norēķinu centri. Tā paša gada septembrī – Alūksnes, Gulbenes, Dobeles, Bauskas, Valkas, Krāslavas norēķinu centri un līdz 1993.gada beigām vēl Jēkabpils, Jūrmalas, Aizkraukles, Ogres un Jelgavas norēķinu centri, bet 1994.gada sākumā – Limbažu, Talsu, Ventspils, Valmieras un Daugavpils norēķinu centrs.

Norēķinu centri darbojas valsts budžeta izpildē, nodrošinot valsts budžeta kases izpildes procesu, kārtējā saimnieciskā gada likumā par valsts budžetu apstiprinātās apropriācijas un asignējumu izpildi, veicot budžeta iestāžu un citu institūciju maksājumu dokumentu apmaksu no Valsts kases vienotā konta Latvijas Bankā, valsts pārvaldes iestāžu kases ieņēmumu un izdevumu analītisko uzskaiti, kā arī ārvalstu finanšu palīdzības, Eiropas Savienības politiku instrumentu maksājumu izpildi un pieņem, pārbauda un apkopo pašvaldību budžeta izpildes pārskatus.

Ņemot vērā, ka ar 2009.gada 1.jūliju valstī īstenota administratīvi teritoriālā reforma – mainījies administratīvi teritoriālais iedalījums –, un secinājumu, ka Valsts kases reģionālo norēķinu centru galvenie klienti ir pašvaldības un to iestādes, jau 2007.gadā Valsts kase uzsāka priekšizpēti, kā šis process ietekmēs Valsts kases reģionālo norēķinu centru turpmāko darbību un sniegtos pakalpojumus. Izveidotā darba grupa izvērtēja norēķinu centru funkcijas, ar norēķinu centru personāla attīstības iespējām saistītos jautājumus, informācijas drošības prasību ievērošanu, pienākumu sadali starp darbiniekiem, norēķinu centru lomu Valsts kases funkciju realizācijas ietvaros, kā arī klientu apkalpošanas procesa atbilstību Valsts kases kvalitātes vadības sistēmas dokumentos noteiktajai kārtībai.

2008.gadā Valsts kase veica norēķinu centru darbības skaitlisko rādītāju (uzturēšanas izmaksas, klientu skaits, maksājumu skaits, t.sk. valūtas maksājumi, skaidras naudas izmaksu

čeki, eKases maksājumi, pašvaldību skaits) datu papildu analīzi, salīdzinot rezultātus ar attiecīgajiem 2007.gada rādītājiem. Ņemot vērā analīzes rezultātus un izvērtējot pakalpojumu attīstības iespējas atbilstoši Valsts kases darbības stratēģijai, 2008.gadā tika uzsākta norēķinu centru reorganizācija.

Sakarā ar 2008.gada 23.septembra valdības uzdoto Ministru kabineta locekļiem padotajām valsts pārvaldes iestādēm veikt izdevumu samazinājumu par 10,67%, vienlaicīgi samazinot iestādes amata vietu skaitu par vismaz 10%, izvērtējot pakalpojumu attīstības iespējas atbilstoši Valsts kases darbības stratēģijai, kā arī norēķinu centru veicamo funkciju apjomu un to samazināšanas iespējas, 2009.gada sākumā likvidēts Aizkraukles, Dobeles, Jūrmalas, Krāslavas, Ludzas, Tukuma un Saldus norēķinu centrs.

Ņemot vērā arī to, ka, sākot ar 2009.gada 1.jūniju, Valsts kase no klientiem maksājumus Latvijas nacionālajā valūtā uzsāka pieņemt tikai elektroniski, izmantojot valsts budžeta informācijas sistēmas interneta apakšsistēmu eKase, kā arī norēķinu centru darbības skaitliskos rādītājus un administratīvi teritoriālo reformu, ar 2009.gada 1.augustu veikta reorganizācija: likvidēti arī pārējie norēķinu centri un Norēķinu centru koordinācijas departaments, un izveidots Klientu apkalpošanas un pakalpojumu attīstības departaments (t.sk. ar Klientu apkalpošanas daļu Rīgā, Daugavpilī, Kuldīgā, Madonā, Rīgā un Valmierā), pārņemot klientu apkalpošanas funkciju, kā arī lai nodrošinātu Valsts kases sniegto pakalpojumu attīstību un jaunu pakalpojumu ieviešanu. Pašvaldību budžeta izpildes pārskatu apkopošanas funkcija nodota Pārskatu departamentam. 2010.gada decembrī pārtraukta Valsts kases pārstāvniecība Latvijas reģionos: klientu apkalpošana klātienē Daugavpilī, Kuldīgā, Madonā un Valmierā, pārejot uz attālinātu klientu apkalpošanu. Klātienē klientu apkalpošana tiek veikta tikai Klientu apkalpošanas un pakalpojumu attīstības departamenta Klientu apkalpošanas daļā Rīgā. Veiktās strukturālās izmaiņas nemazina valsts kases pakalpojumu kvalitāti un pieejamību klientiem visā Latvijas teritorijā.

Izmantotā literatūra un avoti:

- *Valsts kases un Finanšu ministrijas arhīvu materiāli*
- *Latvijas Valsts vēstures arhīva materiāli*
- *Urtāns Aigars. Manuskripts: Latvijas finanses un Finanšu ministrijas vēsture, 2008*
- *Lielbriedis G.L. Pirmajam Latvijas Valsts kases priekšniekam Voldemāram Miesiņam 125 gadi. "Laiks" 2007.gada 26.maijs-1.jūnijs.*
- *Konversācijas vārdnīca, 22.sēj. 46011-46012, Rīga, 2004*

Pēdējās izmaiņas 2018.gada 4.jūnijā.